

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1986

ΑΡΙΘ. 8

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

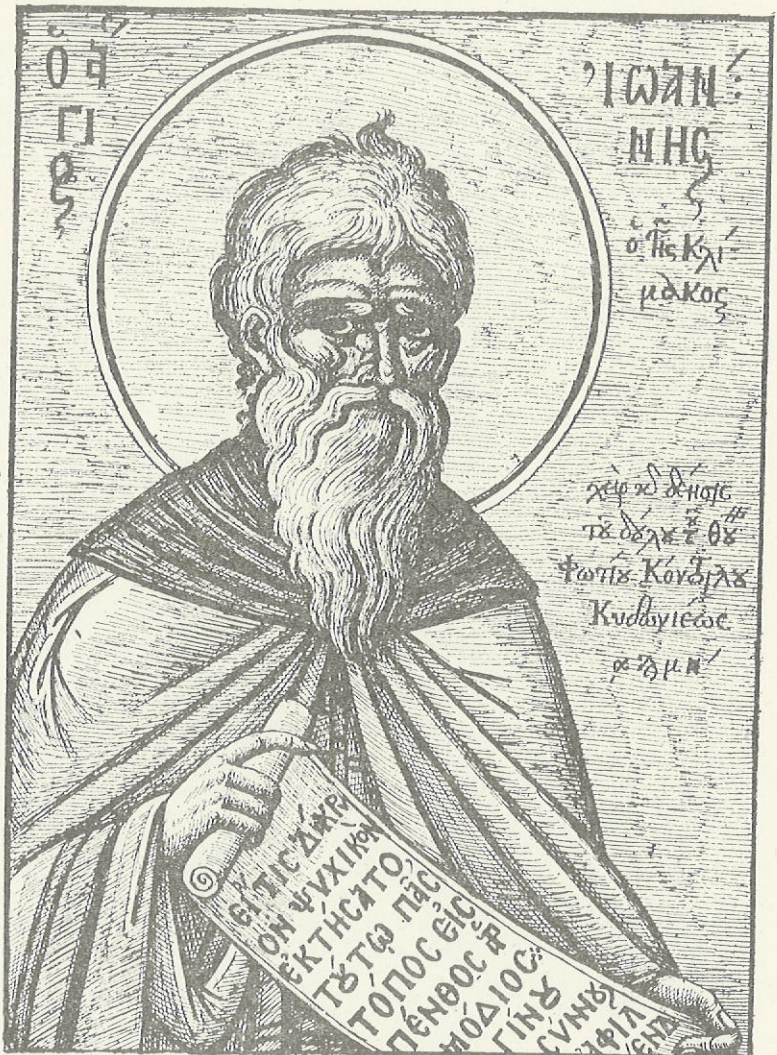
Ἰωάννης ὁ συγγραφέας τῆς Κλίμακος. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ Κίτρος Βαρνάβας (†). — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν Ἑορτολόγιον. — Μητροπ. Ὑδρας Ἰεροθέου, Τιμόθεος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. — Δημοσθ. Σαθράμη, Ὁ ἀπελευθερωτικὸς χαρακτήρας τῆς Νηστείας. — Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, Ἐνορία (Μικρὸ χρονικὸ - Βιβλιογραφικὸς ὁδηγός). — Ἀρχιεπ. Θυατείρων Μεθοδίου, Ἱερατικὴ τακτικὴ κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον. — Ὁρέστη Λουρίδη, Παιδαγωγικαὶ ἀρχαὶ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. — Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, Ποιμαντικὲς ὑπομνήσεις. — Φς, Τὸ βιβλίον. — Ἐπίκρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μεχάλης, Ἀναστασία 3-157 72 Ἀθήναι, Τηλ. 77.87.978.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ

«Καρπὸς ἀειθαλεῖς ἐκ τῆς βίβλου προσφέρων σοφέ, καθηδύνεις καρδίας, τῶν τούτοις μετὰ νήψεως, προσεχόντων μακάριε. Κλίμαξ γὰρ ἐστί, ψυχὰς ἀνάγουσα γῆθεν, πρὸς οὐράνιον, καὶ διαμένουσαν δόξαν, τῶν πίστει τιμώντων σε».

Ο ΚΙΤΡΟΥΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ(+)*

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι ἑκπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριαρχείου καὶ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων,
Σεβασμιώτατοι,
Κύριε Ὑφυπουργέ,
Κύριε Πρόεδρε τοῦ «Παρνασσού»,
Κύριοι Συνάδελφοι,
Κυρίες, Δεσποινίδες καὶ Κύριοι.

Εὐχαριστῶ θερμῶς τὴν ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ, ἣ ὁποία μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ μὲ ὀρίση ὡς κύριον ὀμιλητὴ τοῦ ἐπιστημονικοῦ μνημοσύνου εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα. Μέσα στὰ χρονικὰ ὄρια τῆς κλεψύδρας, εἶναι δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, ἔστω καὶ νὰ σκιαγραφῆση κανεὶς τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀοιδίμου Ἱεράρχου. Παρὰ ταῦτα, χωρὶς νὰ ἐξέλθωμε ἀπ' τὰ ὄρια αὐτά, θὰ προσπαθῆσωμε ἀπ' ἐνὸς νὰ ρίξωμε μιὰ γρήγορη ματιὰ στὸ πνευματικὸ πορτραῖτο τῆς προσωπικότητός του, παρουσιάζοντες μιὰ εὐσύννοπη σύνθεσι τῶν κυριωτέρων γνωστών κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον χαρακτηριστικῶν του, καὶ ἀπ' ἑτέρου νὰ ἐπισημάνωμε μερικὸς μόνον ἀπ' τοὺς κυριωτέρους χρωματικὸς τόνους τοῦ πορτραίτου αὐτοῦ, πὸν ἀπὸ τὴν προσωπικότητα καὶ τὴ δρᾶσί του προβάλλουν εἴτε πρῶτον σημεῖα, πὸν στοὺς ἐπισημειώσους ἢ ἐπιμνημοσύνους λόγους δὲν ἐπισημάνθησαν ἰδιαιτέρως, διότι ἀπλῶς δὲν ἦσαν ἐπαρκῶς γνωστὰ στοὺς σχετικῶς νεωτέρους ὀμιλητάς, οἱ ὁποῖοι δὲν τὸν γνώρισαν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀπ' τὰ φοιτητικὰ του χρόνια, ἀλλὰ κάπως ἀργότερα· εἴτε δεύτερον σημεῖα, πὸν φανερόνουν τὴν πρωτοπορειτικὴ συμβολὴ του σὲ μερικὸς τομεῖς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, εἴτε τρίτον σημεῖα, πὸν συναρτῶνται μὲν μὲ τὴν ἐπικοινωνία, τὴ συνεργασία καὶ τὴ φιλία του πρὸς τὸν ὀμιλοῦντα, ἀλλὰ — ἂς ἐπιτραπῆ νὰ ἀναφερθοῦν, διότι — ἔχουν γενικώτερη σημασία καὶ εἶναι ἀποκαλυπτικὰ τῶν προσωπικῶν του χαρισμάτων καὶ ταλάντων, τῶν γενικωτέρων προσανατολισμῶν του καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν, τίς ὁποῖες ἔχει προσφέρει.

* * *

Ἡ παρουσίασις τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν τοῦ πορτραίτου τῆς πολυσχιδοῦς, πολύπτυχης καὶ πολυδιάστατης προσωπικότητος τοῦ Κίτρους Βαρνάβα μέσα

* Ὁμιλία πὸν ἐκφωνήθηκε τὴν 11η Μαρτίου 1986 στὴν αἴθουσα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός» κατὰ τὴ διάρκειαν ἐκδηλώσεως εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα.

στὰ περιορισμένα χρονικὰ ὄρια μας μπορεῖ νὰ γίνῃ μόνον δραχυλογικῶς. Κάθε φράσις μας θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ἐπιγραφὴ ὀλοκλήρου κεφαλαίου. Κατὰ τηλεγραφικὸν τρόπο περιοριζόμεθα στὸ νὰ τονίσωμε τὰ ἑξῆς:

Τὰ πλούσια πνευματικὰ τάλαντα, πὸν δωρηθήκαν στὸν Βαρνάβα Τζωρτζάτο δαιμολῶς ἀπ' τὸν Θεὸ ἢ λαμπρὴ θεολογικὴ μόρφωσις καὶ οἱ σχετικῆς πρὸς νομικῆς σπουδῆς γνώσεις του· ἢ μεγάλη διαλεκτικὴ ἱκανότης του· ἢ συναρπάζουσα εὐγλωττία αὐτοῦ ὡς ἱεροκήρυκος καὶ ὡς καθηγητοῦ· ἢ φωτισμένη ἐνοριακὴ του δρᾶσις· ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἔκδοσις τοῦ ἐκλεκτῆς ποιότητος περιοδικοῦ «Ἀναγέννησις»· ἢ διοργανώσεις πνευματικῶν καὶ ἰδίως νεανικῶν κύκλων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀνδειχθήσαν πολλὰ στενῶς συνδεδεμένα πρὸς τὴν Ἐκκλησία πνευματικὰ του τέκνα, τὰ ὁποῖα μέχρι τέλους παρέμειναν πιστὰ καὶ ἀφοσιωμένα στὸν πνευματικὸν τὸν πατέρα καὶ ἐξεδήλωσαν ποικιλοτρόπως τὴν συμπαράστασι τὸν πρὸς αὐτὸν πάντοτε καὶ ἰδιαιτέρως κατὰ τίς ἡμέρας τῆς μεγάλης δοκιμασίας του ἐκ τῆς φοβερῆς νόσου· (μήπως καὶ ἡ ἀπομνηνικὴ αὐτῆ ἐκδήλωσις δὲν εἶναι καρπὸς τῆς ἰδικῆς τῶν ἀξιέπαινης πρωτοβουλίας;)· ἢ ἡγετικὴ του συμβολὴ στὴν ἀνάπτυξι τοῦ ἔργου τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» καὶ ἰδίως στὴν ἀναδιοργάνωσι τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ στὴν ἀνανέωσι τοῦ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος τῶν μαθημάτων τους· ἢ ὑπ' αὐτοῦ διοργανώσεις στὸν Ἱερό Ναὸ Χρυσοσπηλαιωτίσσης Ἀθηνῶν «Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς Διακονισσῶν», ἢ ὁποία κατέστησε πῶς συνειδητὴ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἰδρύσεως τῆς «Σχολῆς Διακονισσῶν»· ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἐμφύχωσις διαφόρων δραστηριοτήτων (ὡς λ.χ. τοῦ δέματος ἐπαναπατρισμοῦ, τοῦ ἐράνου ἀνεγέρσεως ἱερῶν ναῶν, τοῦ ἐράνου ὑπὲρ τῶν σεισμοπλήκτων τῶν Ἰονίων νήσων, τῆς διαμαρτυρίας κατὰ τοῦ «παιδομαζώματος»)· οἱ ἐπιτυχῆς καὶ καρποφόρες ἐκκλησιαστικῆς ἀποστολῆς του στὴν Ἀμερικὴ, στὴν Ἀγγλία, στὴν Σκωτία, στὴν Ἑλβετία καὶ στὴ Γαλλία — ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα συνετέλεσαν ὥστε ὡς πολὺ νέος ἀρχιμανδριτῆς νὰ ἐκλεγῆ ὡς Μητροπολίτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, ἢ ὁποία παρουσιάζει τὰ γνωστὰ σοβαρώτατα προβλήματα, πὸν δημιουργοῦνται ἀπ' τὴν παρουσία μέσα στὰ τοπικὰ ὄρια αὐτῆς πληθῶν προτεσταντικῶν κοινοτήτων.

Ἡ δρᾶσις τοῦ Βαρνάβα Τζωρτζάτου ὡς Μητροπολίτου Κίτρους διακρίνεται γιὰ τὴν εὐστοχία καὶ πλουσία καρποφορία τῆς. Ἡ ἐπαγρύπνησις καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἀντιστασιακοῦ ἀγῶνος πρὸς προστασίαν τοῦ ποιμνίου του ἐναντίον τῶν ἑτεροδόξων προπαγανδῶν· ἢ ἰδρυσις στὴν Ἱερὰ Μητροπολίτι Κίτρους πνευματικῶν κέντρων καὶ ἰδρυμάτων κοινωνικῆς διακονίας καὶ εὐποιίας· ἢ προβολὴ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς· ἢ τακτικὴ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 117)

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

V. «ΑΠΟΔΟΣΙΣ,, ΕΟΡΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ

2. ΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ

Ἐπέρασαν ὁκτώ ἡμέρες, ἀπὸ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Καὶ ἰδοὺ σήμερον, τὴν 9ην ἡμέραν, μᾶς ἐκάλεσε πάλιν ἡ ἅγια μας Ἐκκλησία εἰς νέαν ἑόρτιον σύναξιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ποῖος ὁ ἰδιαιτέρος σκοπὸς τοῦ σημερινοῦ ἑορτασμοῦ; Αὐτὸ θὰ ἐξηγήσῃ ἡ παροῦσα ὁμιλία, ἀναφερομένη εἰς τὰ εὐρύτερα πλαίσια τῆς Ἑορτῆς.

1. Ὅλος σχεδὸν ὁ Αὐγουστος ἀφιερώνεται ἑορταστικῶς εἰς τὴν Παναγίαν. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας φάλλομεν πρὸς Αὐτὴν παρακλήσεις. Δεσπόζει εἰς τὸ μέσον τοῦ μηνὸς ἡ μεγάλη θεομητορικὴ ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως Τῆς. Καὶ ὁ ἀπόηχος τῆς ἑορτῆς συνεχίζεται μέχρι σήμερον, (τὰ δὲ μοναστηριακὰ τυπικὰ ἐκτείνουν μέχρι τῆς 28ης τοῦ μηνὸς τοὺς ὕμνους τῆς ἑορτῆς καὶ τὴν «ἀπόδοσιν» αὐτῆς).

Ἐὰν διὰ πολλὰ γεγονότα καὶ ζητήματα, καὶ ἑορτὰς καὶ ἐπετεῖους, οἰκογενειακὰς ἢ ἔθνικὰς, γίνεται μεγάλη πρ ο ε ο ρ τ ι α, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀπαραίτητος ἡ κατάλληλος προετοιμασία καὶ διὰ τοὺς μεγάλους ἐτησίους σταθμοὺς τοῦ θρησκευτικοῦ μας δίου. Χρειαζεται νὰ δημιουργηθῇ ἀτμόσφαιρα καὶ κλίμα κατάλληλον. Νὰ υπάρξῃ ἡ πρέπουσα προδιάθεσις. Νὰ προηγηθῇ ψυχικὴ τακτοποίησις, μετάνοια, νηστεία, ἐξαμολόγησις, ἀποκατάστασις εἰρηνικῶν σχέσεων μὲ ὄσους τυχὸν ἐψυχράνθημεν κ.λπ.

Αὐτὸ τὸ προδρομικόν, οὕτως εἰπεῖν, ἔργον ἐπιτελοῦν τὰ πρ ο ε ο ρ τ ι α ἐκάστης ἑορτῆς. Εἴτε εἶναι ὀλόκληρος Τεσσαρακοστή, ὅπως τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Πάσχα, εἴτε εἶναι μικροτέρας διαρκείας, ὡς τὸ 15αὺγουστον — ἀρκετὰς πάντως ἡμέρας πρὸ ἐκάστης ἑορτῆς ἀρχίζει τὸ προεόρτιον προανάκρουσμα. Ψάλλονται εἰδικαὶ «Καταδασίαι» καὶ «Κοντάκια». Καὶ ὁ λειτουργικὸς τόνος ἐκάστης περιόδου προσαρμόζεται πρὸς τὸ ἐπίκεντρον τῆς ἀντιστοίχου ἑορτῆς. Καὶ ὁ ὀρθόδοξος λαὸς τοῦ Κυρίου ἐτοιμάζεται καὶ ἀναμένει τὴν μεγάλην ἡμέραν, διὰ νὰ τὴν ἑορτάσῃ «ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ὕδασις πνευματικαῖς — ἄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν τῷ Κυρίῳ» (Ἐφεσ. ε' 19).

2. Ἡ κυρία ἡμέρα τῆς ἑορτῆς εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῶν ἑορτίων ἐκδηλώσεων. Ἀ-

φοῦ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας οἱ προεόρτιοι παιᾶνες ὑπηχοῦσαν εἰς τὰ ὦτα καὶ τὰς καρδίας τῶν πιστῶν ἀνάλογα μηνύματα — κυρίως δὲ τὸ μήνυμα: «ἐ το ι μ ἰ ἄ σ α τ ε τ ῆ ν ὁ δ ὸ ν τοῦ Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡ μ ὠ ν» (Λουκ. γ' 4) — τώρα ὕμνοι πανηγυρικοί, εἰς ὑψηλοὺς τόνους, ἀνυμνοῦν τὸ σεπτὸν Πρόσωπον τῆς Παναγίας καὶ τὸ ἑορταζόμενον γεγονός, ἢ τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ τὸν ἐπὶ μέρος ἑορταζόμενον σταθμὸν τῆς σωτηρίου δι' ἡμᾶς «οἰκονομίας» Του.

Ἐκφραστικώτατα δὲ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ὕμνολογίαν ὁ λ ω ν τῶν ἑορτῶν, καὶ τονίζεται μὲ ἔμφρασιν, ἢ λέξις «σ ἡ μ ε ρ ο ν». Ἐνθ' μεσολαβοῦν 20 αἰῶνες ἀπὸ τῶν γεγονότων ἐκείνων μέχρις ἡμῶν, ἡμεῖς φάλλομεν, διὰ τὴν Κοίμησιν τῆς Παναγίας, ὅτι «ἐν ταῖς τοῦ Υἱοῦ χερσὶ σ ἡ μ ε ρ ο ν τὴν παναγίαν παρατίθεται ψυχὴν!» (καὶ ἀναλόγως, εἰς ἄλλας ἑορτὰς Τῆς, λέγομεν: «Σ ἡ μ ε ρ ο ν τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον...», «Σ ἡ μ ε ρ ο ν τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ τὸ προσίμμον...» κ.λπ. Καὶ εἰς τὰς Δεσποτικὰς ἑορτὰς ὁμοίως: «Ἡ Παρθένος σ ἡ μ ε ρ ο ν τὸν Ὑπερούσιον τίκτει...», «Ἐπεφάνης σ ἡ μ ε ρ ο ν τῆ οἰκουμένην... κ.λπ.).

Ποῖον νόημα ἐκφράζει ἡ λέξις «σ ἡ μ ε ρ ο ν»;

Ἔτι ἡ Ἑορτὴ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀνάμνησις καὶ ἐπέτειος ἱστορικὴ. Διὰ τὸν εὐσεβῆ χριστιανὸν εἶναι σύγχρονον δῶμα. Καλεῖται νὰ «διώσῃ», νὰ ζήσῃ μέσα του, τὸ ἑόρτιον γεγονός. Νὰ συμμετάσχῃ ψυχικῶς εἰς αὐτό. Καὶ νὰ μὴ εἶναι μόνον ἐξωτερικαὶ καὶ τυπικαὶ αἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἑορταζομένης «πανηγύρεως».

Οἱ πολλοὶ χριστιανοὶ δὲν ἔχουν συνειδητοποιήσει τοῦτο. Καὶ ἑορτάζουν τυπικῶς καὶ συμβατικῶς. Καὶ ὅταν προσέρχονται εἰς ἑόρτιον ἐκκλησιασμὸν ἴσως ἀκόμη καὶ ὅταν μετέχουν τῶν θείων μυστηρίων, λόγῳ τῆς Ἑορτῆς, δὲν διαποτίζει τὴν ψυχὴν των ἡ αἴσθησις ὅτι «σήμερον» ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία ἔρχονται νὰ μετδώσουν προσωπικὸν ἁγιασμὸν καὶ χάριν εἰς ἕνα ἕκαστον πού θὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὸ μήνυμα τῆς Ἑορτῆς καὶ θὰ τὸ ἀποδεχθῇ καὶ θὰ τὸ «ζήσῃ».

Ἄλλὰ ἔτσι δὲν ἀξιοποιεῖται ἡ Ἑορτὴ ὡς δῆμα καὶ προσέγγισις, «σήμερον» (καὶ κατ' ἔτος καὶ κατὰ πᾶσαν Ἑορτὴν), πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐὰν ὅμως ἑορτάζωμεν μὲ τὴν πρέπουσαν ψυχικὴν συμμετοχὴν,

θά εἶναι αἰσθητὴ ἢ τόνωσις καὶ πρόοδος καὶ κατὰ Χριστὸν ἐποικοδομὴ μας, «μὲ χ ρ ι κ α τ α ν τ ῆ σ ω μ ε ν ο ἱ π ἄ ν τ ε ς... εἰς μέτρον ἡ λ ι κ ί α ς τ ο ὦ π λ η ρ ῶ μ α τ ο ς τ ο ὦ Χ ρ ι σ τ ο ὦ» (Ἐφεσ. δ' 13).

3. Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη καὶ μετὰ τὴν Ἑορτὴν νὰ ὑπάρχη συνέχεια. Νὰ μὴ λήξουν ἀποτόμως καὶ νὰ μὴ ἀτονήσουν ἀμέσως αἱ ἐξάρσεις αἱ ἱεραὶ καὶ ἄγαια.

Ἡ ἐπιμελέτη τοῦ ἑορτασθέντος γεγονότος —σκέψεις ἱεραὶ ἐπ' αὐτοῦ —καὶ ἡ καλλιέργεια καὶ ἐδραίωσις ἁγίων συναισθημάτων καὶ ἀποφάσεων, καὶ καρπῶν πνευματικῶν ἐκ τῆς ἑορτῆς, ἀπαιτοῦν συνέχειαν τοῦ ἑορτασμοῦ.

Συνήθως ἀκολουθεῖ ὀκταήμερον, μέχρι τῆς λεγομένης «ἀποδόσεως» τῆς ἑορτῆς. (Διὰ τὸ Πάσχα ὁ ἑορτασμός εἶναι 40ήμερος). Ἡ δὲ τελευταία αὕτη ἐπισφραγιστικὴ ἡμέρα δίδει μίαν νέαν ἔμφασιν εἰς τὸ ἑόρτιον Γεγονός· καὶ κλείει τὸν ἑορτασμόν. (Αὐτὸ σημαίνει «ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς»).

Θὰ κατανοήσωμεν καλλίτερα τὴν ἀναγκαιότητα ὄλου αὐτοῦ τοῦ ἑορταστικοῦ κύκλου, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν ὅτι τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου εἶναι καὶ προσωπικὴ μας ὑπόθεσις. Ἄφου Ἐκεῖνος εἶναι ἡ Κεφαλή καὶ ἡμεῖς τὰ μέλη τοῦ Σώματος Αὐτοῦ, τὰ μέλη τοῦ σώματος δὲν εἶναι ποτε ξένα πρὸς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν κεφαλὴν.

Ἔτσι, ἡ Ἀνάστασις, ἡ Ἀνάληψις κ.λπ. τοῦ Χριστοῦ ἔχουν ὡς συνέπειαν καὶ συνέχειαν τὴν ἰδικὴν μας ἀνάστασιν καὶ τὴν ἰδικὴν μας εἴσοδον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, «ὁ π ο υ π ρ ὀ δ ρ ο μ ο ς ὑ π ἔ ρ ἡ μ ῶ ν εἰ σ ἡ λ θ ε Χ ρ ι σ τ ὀ ς» (Ἐβρ. ς' 20).

Καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἁγίων ἡ ζωὴ εἶναι στοιχεῖον ζωῆς τοῦ ὄλου μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐποικοδομητικὰ κεφάλαια διὰ τὸν ἰδικόν μας ἁγιασμόν, ὡς μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ταῖς πρεσβείαις αὐτῶν εἴθε νὰ μὴ ὑστερήσωμεν.

3. ΤΙ ΜΑΣ ΑΠΕΔΩΣΕΝ Η ΕΟΡΤΗ

«Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν».

Μᾶς ἠξίωσεν ὁ Θεὸς καὶ ἐφέτος νὰ ἑορτάσωμεν τὴν μεγάλην θεομητορικὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Τελευταία ἡμέρα σήμερον τοῦ ἑορταστικοῦ αὐτοῦ κύκλου.

Ἄς ριψώμεν ἓνα ἀκόμη δλέμμα εἰς τὴν ἁγίαν Εἰκόνα τῆς παναχράντου «Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας». Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ εὐλαθῆς ἐνατένισις ἡμῶν πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπόν Της, ἐνῶ θὰ συναντᾷ τὸ ἰδικόν Της δλέμμα, θὰ μεταφέρῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ μητρικόν Της ἐρώτημα· τί σὰς ἀπέδωσεν ἡ Ἑορτή; τί ἀπεκομίσατε ἐξ αὐτῆς, καὶ τί ἀπέμεινεν εἰς τὰς καρδίας σας;

Ἐρώτημα, ποῦ δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἀναπάντητον,

ἐφ' ὅσον μάλιστα ἑορτάζομεν σήμερον τὴν «ἀπόδοσιν» τῆς Ἑορτῆς.

★

Εἰς τὴν ὀρθόδοξον θείαν λατρείαν ἔχει κεντρικὴν θέσιν —μετὰ τὸν Χριστὸν— ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τὰ Θεομητορικὰ Προσκυνήματα, ἐκκλησίας καὶ Μοναστήρια, ποῦ τιμῶνται ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας, ἡ μεγάλη συρροὴ τῶν πιστῶν καὶ ἡ ἐκδηλὸς εὐλάβεια τοῦ λαοῦ πρὸς τὰς πανσέπτους —καὶ θαυματουργοὺς πολλακίς— Εἰκόνας Της, τονίζει ἀκόμη περισσότερο τὸ ἐρώτημα· ποῖα ἡ ὠφέλεια καὶ ἡ θετικὴ καὶ μόνιμος εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπόδοσις τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν προσκυνημάτων μας;

1. Μία λέξις τοῦ Κυρίου —ἀκουσθεῖσα καὶ σήμερον ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου— εἶναι ρητὴ καὶ κατηγορηματικὴ. «Μ ε ν ο ὦ ν γ ε!» Δηλ. βεβαίωτατα. Ὑπάρχει ὅπωςδὴποτε ὠφέλεια πνευματικὴ εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ἑορταστὰς καὶ προσκυνητὰς.

Τονίζομεν τὴν λέξιν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ἑορταστὰς.

Διότι «ἡ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἐστίν» (Α' Τιμ. δ' 8). Εἶναι ἐκτὸς πραγματικότητος ὅσοι (αἰρετικοὶ ἢ ἀδιάφοροι) ὑποτιμοῦν τὴν ἀξίαν τῶν στοιχείων τῆς ὀρθοδόξου εὐλαθείας, ὅπως ἐκδηλώνεται αὕτη καὶ ἐγγίζει τὴν καρδίαν μὲ ἄγια συναισθήματα, καὶ ὅπως συνήθως ἐξωτερικεύεται μὲ πράξεις καὶ καθήκοντα θρησκευτικὰ (ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ μέχρι τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ, μάλιστα δὲ τῆς μυστηριακῆς). Καὶ εἶναι ἐπιπόλαιες αἱ κρίσεις ἐκείνων ποῦ θεωροῦν τυπολατρικὰς τὰς παραδεδομένας ὀρθοδόξους ἑορταστικὰς συνηθείας (νηστείας, προσφορὰς, ἀφιερῶματα) καὶ ἱεράς ἀκολουθίας καὶ τελετὰς.

Προέχει βεβαίως ἡ «οὐσία», ὅπως λέγομεν, τ.ἔ. ἡ οὐσιαστικὴ εὐσέβεια, ἡ ζωσα καὶ ἐνεργὸς πίστις, «δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη» (Γαλ. ε' 6)· διότι «ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν» (Ἰακ. β' 26). Ἄλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δὲν χρειάζεται καὶ τὸ αἰσθητὸν καί, ἂν θέλετε, «τυπικόν» καὶ τελετουργικὸν μέρος τῆς ὀρθοδόξου εὐσεθείας. «Ταῦτα ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι» (Μαθ. κγ' 23), εἶπεν ὁ Κύριος.

2. Συνώδευσε δὲ τὸν ἐπιβεβαιωτικὸν ἐκεῖνον λόγον Του «μ ε ν ο ὦ ν γ ε», μὲ τὸ ὑψηλὸν Του κήρυγμα: «μ α κ ἄ ρ ι ο ι οἱ ἀ κ ο ὄ ν τ ε ς τ ὸ ν λό γ ο ν τ ο ὦ Θε ο ὦ καὶ φυ λ ἄ σ σ ο ν τ ε ς α ὐ τ ὸ ν» (Λουκ. ια' 28).

Ὅπως εἶναι γνωστὸν, αὐτὸν τὸν λόγον εἶπεν ὁ Κύριος ὄχι ἄσχετα πρὸς τὴν Παναγίαν Μητέρα Του. Πρωτίστως δι' Αὐτὴν ἐπεβεβαίωσεν ὅτι εἶναι «μακαρία» καὶ ἀρμόζει εἰς Αὐτὴν ὁ μακαρισμὸς ποῦ ἠκούσθη ἀπὸ μίαν γυναῖκα («μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὗς ἐθήλασας»). Καὶ ἐν συνεχείᾳ περιέλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὸν μακαρισμὸν ὅλους τοὺς πιστοὺς καὶ εὐσεβεῖς, τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντας αὐτόν».

Τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κηρύττει ἡ Ἐκκλησία. Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀποτελεῖ οὐσιῶδες μέρος τῆς

«ἐν ἐκκλησίαις» τελουμένης θείας λατρείας. «Οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες» (Ἑβρ. θ' 6) καὶ οἱ κήρυκες τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ διδάσκουν τὸν λαόν «ὅτι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον» (Ρωμ. ιβ' 2). Καὶ ὁ λαὸς καλεῖται νὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ συμμορφωθῇ (Πρβλ. «πῶς δὲ πιστεύουσιν οὐ οὐκ ἤκουσαν;... ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοή διὰ ῥήματος Θεοῦ», Ρωμ. ι' 14,17).

Ἀλλὰ θὰ προσθέσωμεν ὅτι δολόκληρος ἡ θεία λατρεία τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας εἶναι ζωντανὸν κήρυγμα. Καὶ ὁ ἐκκλησιαζόμενος καὶ συμμετέχων εἰς τὰς ἐορτὰς καὶ τελετὰς τῆς Ἐκκλησίας ὀρθόδοξος χριστιανὸς «οἰκοδομεῖται» καὶ προάγεται πνευματικῶς, καὶ ἀγιάζεται, μυσταγωγούμενος τελετουργικῶς καὶ «κατηχούμενος τὸν λόγον» (Γαλ. ς' 6) τοῦ Θεοῦ. Διότι καὶ ἡ ἱερουργία εἶναι κήρυγμα, καὶ τὸ κήρυγμα εἶναι ἱερουργία (πρβλ. «ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ», Ρωμ. ιε' 16).

Κατὰ ταῦτα, ἀναμένεται, ὡς πρώτη ἀπόδοσις καὶ ὠφέλεια καὶ καρπὸς τῆς θείας ἱερουργίας, ἡ ἐποικοδομητὴ τῶν πιστῶν. Ἀποκομίζει δὲ τὸν καρπὸν τοῦτον ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῦ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸ λατρευτικὸν μέρος τῆς ἐορτῆς εἶναι ἐνεργὸς καὶ ζῶσα, ὡς προείπομεν. Καὶ ὄχι ἀπλῶς τυπικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ἢ ἐθιμικὴ.

3. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν Παναγίαν, θὰ ὑπενθυμίσωμεν καὶ ἄλλον λόγον τοῦ Εὐαγγελίου, ἐκ τοῦ ὁποῦ

πληροφορούμεθα πῶς Ἐκείνη καὶ ἡ κ ο υ ε καὶ ἐ φ ύ λ α τ τ ε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ὅπως σημειώνει ὁ ἱ. Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, εὐθὺς ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ Παναγία Μητέρα Του, ὅσα ἤκουε περὶ Αὐτοῦ ὑπὸ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων θεοσεβῶν, τὰ κατενόει ὡς μηνύματα Θεοῦ, καὶ «πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς» (Λουκ. β' 19' πρβλ. καὶ 51)'. Τὰ συνεκράτει λεπτομερῶς. Τὰ ἐπανάφερε συχνὰ εἰς τὴν σκέψιν Τῆς. Καὶ ἀποτελοῦσαν θησαυρὸν τῆς καρδίας Τῆς καὶ ὄδηγόν εἰς τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ συμπόρευσίν Τῆς.

Παράδειγμα πολύτιμον καὶ ἀξιομίμητον δ' ἡμᾶς.

Ὅσα μηνύματα μᾶς προσφέρουν αἱ ἐορταὶ Τῆς καὶ ὅσα διδάσκει καὶ ἐμπνέει τὸ τέλειον παράδειγμα Τῆς ὅσα ἐν γένει ἀποκομίζομεν ἀπὸ τὰς ἱεράς εὐκαιρίας πού ἔχομεν νὰ Τὴν ἐπικαλούμεθα καὶ νὰ αἰσθανώμεθα τὴν ἁγίαν Τῆς παρουσίαν καὶ πρὸς Θεὸν παρρησίαν, δὲν πρέπει νὰ σήγουν καὶ τὰ χάνωνται. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ συντηροῦμεν καὶ νὰ τὰ φυλάσσωμεν εἰς τὴν καρδίαν μας.

Αὐτὴν τὴν ἀναζωπύρησιν τῆς πρὸς τὴν Παναγίαν συνεχοῦς ἐνατενίσεώς μας ἐπιδιώκουν αἱ Ἑορταὶ Τῆς. Καὶ ἡ σημερινὴ «ἀπόδοσις» τῆς ἐορτῆς τῆς Κοιμήσεως Αὐτῆς, εἴθε νὰ συμβάλῃ εἰς ὠφέλειάν μας σταθερὰν καὶ βεβαίαν καὶ σωτήριον.

Ο ΚΙΤΡΟΥΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ (†)

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 114)

ἐπαφῇ του μετὰ τὴ νεολαία τῆς ἐπαρχίας του ἢ συμμετοχῇ του σὲ νομοπαρασκευαστικὰς ἐπιτροπὰς ἢ θετικὴ συμβουλευτικὴ του γνώμη γιὰ ὅλα τὰ προβλήματα, πού ἀπασχολοῦν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἑλλάδος ἢ —ἐπὶ πολλὰ ἔτη μέχρι τοῦ θανάτου του— ἐκδοσις τοῦ λαμπροῦ περιοδικοῦ «Ὁρθόδοξος Ἐπιστοσία» ἢ συμπλήρωσις τοῦ παλαιότερου ἐποικοδομητικοῦ συγγραφικοῦ του ἔργου μετὰ σπουδαῖες συγγραφάς, πού παρουσιάζουν τοὺς θεσμοὺς διοικήσεως τῶν διαφόρων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἔχουν ἤδη ἀναλυθῆ ἐπαρκῶς ἢ ἐκπροσώπησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σὲ διορθόδοξα καὶ διεκκλησιαστικὰ συνέδρια καὶ σὲ ἐκκλησιαστικὰς ἀποστολὰς σὲ ὅλα τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ στίς ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες τὸ ὅτι ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του διετέλεσε Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τὸ ὅτι ὅλα αὐτὰ συνετέλεσαν, ὥστε ὁ Μητροπολίτης Κίτρους Βαρνάβας νὰ ἐκλεγῇ ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, νὰ εἶναι γνωστὸς στὴν καθ' ὅλου Χριστιανικὴ Οἰκουμένη καὶ σ' ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, νὰ τιμᾶται συνεχῶς μετὰ πολλὰς περγαμνῆς, παράσημα καὶ ἄλλες τιμητικὰς διακρίσεις καὶ νὰ ἀνακηρύσσεται ἐπαινετικῶς Ἐπίτιμος Διδάκτωρ ἢ Ἐπίτιμος Καθηγητὴς Πανεπιστημίων καὶ Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχο-

λῶν — ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα χαρακτηρίζουν τὴν ὑπερτριακονταετὴ ἀρχιερατικὴν διακονίαν του καὶ συνετέλεσαν σὸ νὰ ἔχῃ διεθνὲς κύρος, οἰκουμενικὴ ἀκτινοβολία καὶ διορθόδοξη προβολή.

Ὁ ἀείμνηστος Ἱεράρχης διακρινόταν ἐπὶ πλέον γιὰ τὴν ἐν παντὶ σύνεσιν γιὰ τὴ συλλογιστικὴν του εὐστροφίαν γιὰ τὴν εὐγλωττίαν, μεθοδικὴν καὶ πειστικὴν διατύπωσιν τῶν σκέψεών του γιὰ τὴν ἀποφυγὴν τῶν ἀκροτήτων τόσο τοῦ Progressismus ὅσον καὶ τοῦ Konservatismus ἢ Traditionalismus μετὰ τὸν ἀριστὸ ἐναρμονισμὸν ὑγιῶς προοδευτικοῦ πνεύματος καὶ προσηλώσεως στίς ὀρθόδοξες παραδόσεις γιὰ τὴν ὑγιᾶ κοινωνικότητά του γιὰ τὴ σύνδεσίν του μετὰ ὅλα τὰ μέλη πολλῶν χριστιανικῶν οικογενειῶν καὶ γιὰ τὴ συμμετοχὴν του στὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τους γιὰ τὸ ὅτι ὁ λόγος του ἦταν «πάντοτε ἐν χάριτι, ἄλατι ἠορτυμένος» (Κολ. δ', 6) γιὰ τὴν εὐπροσηγορίαν καὶ τὸ πηγαῖο «χιοῦμορ» του γιὰ τὴν εὐαισθησίαν του γιὰ τὸ ὅτι πάντοτε ἦταν «φρόνιμος ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιος ὡς αἱ περισσεραὶ» (Ματθ. ι', 16) γιὰ τὴν ἐκτίμησιν, μετὰ τὴν ὁποῖαν τὸν περιέβαλλαν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, πού συνεργάζονταν μαζί του ἀρμονικῶτατα, καὶ γενικῶς γιὰ τὴν κατὰ πάντα ἀρτία καὶ φωτεινὴ παρουσίαν του στὴν καθ' ὅλου ἐκκλησιαστικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν τοῦ τόπου. (Συνεχίζεται)

ΙΕΡΟΜ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπ. Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης
κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ

«Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε·
δίωκε δὲ δικαιοσύνην, ἐσθέβειαν, πίστιν, ἀ-
γάπην...» (Α' Τιμοθ. σι' 11).

Σεβάσμιε καὶ πολυφίλητε
ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργγὲ π. Τιμόθεε,

Ἐκ μέρους τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, οἱ ὅ-
ποιοι συμμετέχοντες εἰς τὴν ἐξόδιον Ἀκολουθίαν, ἀλ-
λὰ καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱ. Μονῆς Προφή-
του Ἡλιοῦ Ὑδρας, εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ πολλὰς περι-
πετειὰς τὸ ἔσχατον εἶχες ἐγγραφῆ, ἐκπροσωποῦντες δὲ
καὶ τὸν ἱερὸν κλῆρον τῆς αὐτῆς Ἱ. Μητροπόλεως, τῆς
ὁποίας ἀπετέλεις ἐκλεκτὸν μέλος, σοῦ ἀπευθύνομεν χαί-
ρεισμὸν στοργῆς καὶ καταθέτομεν εἰς τὴν σεπτὴν σο-
ρόν Σου ἀσπασμὸν εὐλαβείας, ἀδελφικῆς φιλίας καὶ
ἀγάπης. Καὶ θὰ τοιμῆσωμεν, παρ' ὅτι ὁποσοῦντε
προσκρούομεν εἰς τὸ ἄδυτον τῆς ψυχῆς Σου, νὰ προσ-
θέσωμεν ὀλίγας ἀπλὰς λέξεις, ταπεινὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ,
μὲ τὰ ὁποῖα εἰς μάτην θὰ προσπαθῆσωμεν νὰ στέψω-
με τὸ ἐστεμμένον ἦδη ἀπὸ τὴν χάριω τοῦ Θεοῦ μέτω-
πόν Σου.

Ἐπιτήρηξες, ἀδελφὲ πάτερ, ἄνθρωπος τοῦ
Θεοῦ. Αὐτὴν τὴν προσωνυμίαν, ἡ ὁποία διὰ πρῶ-
την φορὰν ἀπεδόθη εἰς τὸν Πατριάρχην Ἰωσήφ (Γε-
νεσ. ν' 19) καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς τὸν
Τιμόθεον, εἰς τὸ προταχθῆν τῆς προσλαλιάς αὐτῆς ἀ-
γαπημένον σου ρητόν, καὶ ἔκτοτε εἰς διαφόρους ἁγίους,
δύναται νὰ Σοῦ ἀπονεύμῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἱ. Μονῆς
Σου, χωρὶς νὰ ὑπερβάλλῃ. Ἐπιτήρηξες ἀληθῶς ἄνθρω-
πος τοῦ Θεοῦ: ὁ γνήσιος, ὁ ἀγνός, ὁ εἰλικρινής, ὁ ἀνυ-
πόκριτος, ὁ ταπεινός, ὁ πρᾶος, ὁ εἰρηνικός, ὁ εὐγενής
καὶ γλυκύς, ὁ ἀφιλοχρήματος, ὁ ἀφιλόργυρος καὶ ἀνι-
διότης. Ἡ ψυχὴ σου ἀπηλλαγμένη πάσης ἀ-
γάπης πρὸς τὰ ἀργύρια, πρὸς αὐτὰ τὰ κραταιὰ εἰδω-
λα τῆς ἐποχῆς μας (Κολοσ. γ' 5), ἐλάτρευε τὸν Κύ-
ριον καὶ Θεόν της «ἐκ καθαρᾶς καρδίας» (Β' Τιμοθ.
6' 22), ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Ἀπ. Παύλου
«Τίς οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδά-
πανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ.
θ' 18). Ἐπιτήρηξες εἰς ἐκ τῶν ἐλαχίστων κληρικῶν εἰς
τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον, ὁ ὁποῖος παρέμεινε ἐκτὸς μι-
σθολογίου. Δὲν ἤθελες νὰ λαμβάνῃς μισθόν. Καὶ διη-
κόνεις μὲ αὐταπάρνησιν, μὲ ζῆλον ἀκοίμητον, μὲ πνεῦ-
μα θυσίας, ὀρθορῖζων καὶ ἐσπερίζων ἀνελλιπῶς καὶ δια-
νυκτερεύων εἰς προσευχάς, τόσον εἰς τὸ Μετόχιον τοῦ
Ἁγίου Ἀθανασίου, τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Παναγίας Χρυ-
σολεοντίσσης Αἰγίνης, ὅσον καὶ εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ
Ἰδρυμάτος Σου, ὡς ἐὰν ἐλάμβανες μυρίους μισθούς.
Καὶ πράγματι ἐλάμβανες τὸν μισθὸν τοῦ καλοῦ καὶ

πιστοῦ οἰκονόμου, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος
αὐτοῦ ἀνεύρισκε πάντοτε «γρηγοροῦντα» (Λουκ. ιβ'
37) καὶ νήφοντα καὶ σπεύδοντα εἰς ἀναζήτησίν Του.
Ἀνεξήτεις δὲ καὶ ἀνεύρισκεις τὸν Κύριον κατ' ἐξοχὴν
εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ἡ βαθυτέρα εὐφροσύνη σου ἦτο
ἡ τέλεισις τῆς ἀναμάκτου θυσίας. Ἦσο πρωτίστως ὁ
διάκονος τοῦ θυσιαστηρίου, ὁ λειτούργος
τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ ἀνέ-
πνεες, εἰς τὴν ὁσμὴν τῶν μύρων τῆς θείας μυσταγο-
γίας, ἐκεῖ κατηρτίζεσο καὶ ἀνεπαύεσο. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ
ἦντεις δυνάμεις διὰ νὰ ἐπιτελῆς τὰ θελήματα καὶ τὰ
προστάγματα τοῦ Κυρίου Σου.

Καὶ ἐν πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχε βα-
θεῖαν ἀπήχησιν εἰς τὴν καρδίαν σου ἦτο τὸ πρόστα-
γμα τῆς Ἀγάπης, τῆς δολκλήρου ἀγάπης. Ἦσο
ἄνθρωπος τῆς ἀγάπης, διότι ἦσο ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ.
Ἐπάρχουν καλοὶ ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι
δίδουν ἀποκλειστικότητα εἰς τὴν διακονίαν τοῦ λόγου
τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν μόνον διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν.
Ἡ διακονία τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν —λέγουσιν— πρέπει
νὰ εἶναι ὑπόθεσις τῆς κρατικῆς προνοίας. Καὶ τοῦτο
διότι πολλάκις αἱ μέριμναι διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ὑ-
λικῶν ἀναγκῶν διασποῦν καὶ ἀποσποῦν τὸν ἐργάτην
τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ τῆς κυρίας ἀποστολῆς του, ἡ ὁ-
ποία κυρίως εἶναι ἡ ἀφίπνισις καὶ ἡ σωτηρία τῆς ψυ-
χῆς. Σὺ, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ἔζησ καὶ ἀντιμετώπιζες τὸ
θέμα εἰς τὴν ὁλότητά του. Ἐβλεπες τὸν ἄνθρωπον,
τὰ τέκνα σου, τοὺς Γέροντας καὶ τὰς Γερόντισσας,
ὡς ὅλον, ὡς ἐνιαίαν ψυχσωματικὰς προσωπικότητας.
Καὶ διηκόνεις ἀμφοτέρω τὰ στοιχεῖα. Προσφέρων ἀ-
γάπην ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος σώματος, ὑπηρετεῖς τὴν
ψυχὴν καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς. Εἶχες ἀνεύρει τὴν
χρυσὴν τομὴν. Ἦκουες τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος:
Ἐὰν εἴπητε εἰς τοὺς πάσχοντας ἀδελφοὺς «ὑπάγετε ἐν
εἰρήνῃ θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε καὶ μὴ δότε αὐ-
τοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος τί τὸ ὄφελος; Ἡ πίστις
ἐὰν μὴ ἔργα ἔχη νεκρὰ ἐστὶ καθ' ἑαυτήν... ὥσπερ γὰρ
τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ
πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστίν» (Ἰακ. 6' 16-
26). Τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης, τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσες εἶναι
θαυμαστόν. Εἰς ἀσθενῆς κληρικός, μὲ εὐθραστον καὶ
διαρκῶς πάσχον τὸ σκεῦος τοῦ σώματος, ἀποθνήσκων
καθ' ἡμέραν», κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Α' Κορ. ιε' 31),
ἐπετέλεσε ἔργον θείας δυνάμεως. Ὁ τελευταῖος ἀπολο-
γισμὸς τοῦ 1985, τὸν ὁποῖον μοῦ ἀπέστειλε, ὑπερέβαινε
τὰ εἴκοσι ἑκατομμύρια. Εἶχε κατακτήσει τὰς καρδίας
τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, τὸ ὁποῖον τοῦ προσ-
έφερον τὰ πάντα, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι τὰ ἐμπιστεύε-
ται εἰς χεῖρας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὸ ὑπῆρξε μέ-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 124)

Ο ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας, ὁ «Κναυὸς Σταυρὸς» —μιά ὄργανοσι τῆς ὁποίας τὰ μέλη βοηθοῦν, ὅπου καὶ ὅπως μποροῦν, τοὺς ἀλκοολικοὺς— καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἀδελφότητα Νέων (XAN) κινητοποίησαν ἐφέτος (1986), ἀπὸ τὶς 12 Φεβρουαρίου μέχρι τὸ Μεγάλο Σάββατο τῶν Λυτικῶν Ἐκκλησιῶν (29 Μαρτίου) τοὺς Εὐαγγελικοὺς Χριστιανοὺς μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς ἐντατικῆς προσπάθειας, πὺ ἐπιδιώκει τὴν συνειδητοποίησι τῆς σημασίας τῆς Νηστείας γιὰ τὴν ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο πάλι ἔδωσε στὰ μέσα μαζικῆς ἐπικοινωνίας τὴν δυνατότητα ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν Νηστεία μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι αὐτὸ τὸ θέμα ἀρχίζει ν' ἀπασχολεῖ πολλοὺς Χριστιανοὺς πὺ, μέχρι σήμερα, θεωροῦσαν τὴν Νηστεία σὰν ἕναν περιττὸ θρησκευτικὸ τύπο.

Μεγάλῃ ἐντύπωσι κάνει κυρίως τὸ ὅτι οἱ Προτεστάντες ἀνακαλύπτουν τὸν ἀπελευθερωτικὸ χαρακτήρα τῆς Νηστείας. Γιατὶ οἱ Προτεστάντες ἀπορρίπτουν τὴν Νηστεία —ὅπως τονίζει ἕνα γερμανικὸ, προτεστάντικὸ περιοδικὸ— σὰν μέσο θρησκευτικῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου, θεωρώντας τὴν σὰν ἕναν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καρποὺς τῆς Καθολικῆς Νομοκρατίας. Στὴν Ζυρίχη π.χ. ἀρχισε ἡ Μεταρρύθμισι μὲ μιὰ διαμαρτυρία κατὰ τῆς Νηστείας. Ὁ Huldrych Zwingl ἔφαγε κατὰ τὴν διάρκεια τῆς περιόδου τῆς Νηστείας, ἐπιδεικτικά, λουκάνικα, μὲ μοναδικὸ σκοπὸ τὴν ἔμπρακτῃ ἀπόδειξι τοῦ ὅτι ὁ Χριστιανὸς ἔχει ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ κάθε ἐξαναγκασμὸ καὶ τοῦ ὅτι —γιὰ τοῦτο τὸν λόγο— δὲν ὑποτάσσεται στὶς ἐντολὰς καὶ τοὺς Νόμους πὺ ἔχει θεσπίσει ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία μὲ στόχο τὴν ὑποταγὴ τοῦ ἀνθρώπου στὶς ἀπαιτήσεις τῆς.

Σήμερα ὁμοῦ ἀρχίζουν οἱ Προτεστάντες νὰ συνειδητοποιοῦν τὴν ἀλήθεια ὅτι ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος πὺ ζῆ μέσα στὰ πλαίσια ἐκείνων τῶν κοινωνιῶν, πὺ συνηθίζουμε νὰ χαρακτηρίζουμε σὰν «Χριστιανικὲς» καὶ «πολιτισμένες», ἔχει μεταβληθεῖ σὲ σκλάβο τῶν ὕλικῶν του ἐπιθυμιῶν καὶ ἀναγκῶν, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν καταναλωτικὸ τρόπο ζωῆς του, ὁ ὁποῖος τὸν ἀπανθρωποεῖ συνεχῶς. Τοῦτο πάλι σημαίνει ὅτι ἡ Νηστεία εἶναι μιὰ μορφή διαμαρτυρίας κατὰ τῆς τυραννίας τῆς καταναλώσεως, πὺ ἀνήκει στὰ πιὸ δυναμικὰ μέσα πὺ μπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσῃ ἕνας Χριστιανὸς γιὰ τὴν ἀπελευθερώσει του ἀπὸ αὐτὴν τὴν τυραννία.

Ὁ ἀπελευθερωτικὸς χαρακτήρας τῆς Νηστείας ὁμοῦ μπορεῖ νὰ γίνῃ αισθητὸς μόνο ἂν τὴν δοῦμε σὰν μιὰ πολυδιάστατη ἀρετὴ καὶ ἀξία. Γιατὶ ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοὶ πὺ θεωροῦν τὴν Νηστεία μόνο σὰν ἕνα τυπικὸ καθήκον, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐκπλήρωσι ἐπιβάλλει τὴν ἀποφυγὴ ὀρισμένων τροφίμων κατὰ τὴν διάρκεια μιᾶς

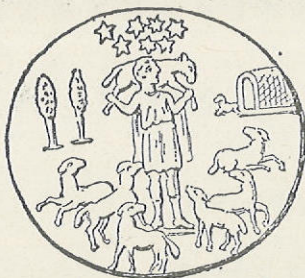
συγκεκριμένης χρονικῆς περιόδου, δὲν κατορθώνουν νὰ ζήσουν τὴν χαρὰ τῆς ἀπελευθερώσεώς τους ἀπὸ τὴν τυραννία τῆς καταναλώσεως.

Γιατὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι αὐτὴ ἡ τυραννία συνεχίζεται καὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς νηστείας μὲ βάσι τὴν ἐμποροποίησι καὶ ἀπεριόριστη καταναλώσι τροφίμων, πὺ χαρακτηρίζουμε σὰν «νηστήσιμα», παραμένει ἡ Νηστεία ἄχρηστη καὶ περιττὴ, ἂν δὲν συμβάλλει στὴν ριζικὴ ἀλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν π.χ. ἕνας Χριστιανὸς νηστεύει σαράντα μέρες καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν περίοδο Νηστείας συνεχίσει τὸν καταναλωτικὸ τρόπο ζωῆς του, θὰ παραμείνει σκλάβος αὐτῆς τῆς ζωῆς, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὑπερτροφικὴ ἀνάπτυξι τοῦ ἐγωισμοῦ του.

Αὐτὴ ἡ διαπίστωσι, πάλι, μᾶς δείχνει ὅτι στὰ πιὸ βασικὰ κριτήρια τοῦ κατὰ πόσον ἡ Νηστεία μπορεῖ νὰ μᾶς ἀπελευθερώσει ἀπὸ τὴν κάθε εἶδους σκλαβιά πὺ ὑποτάσσει τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο στὶς παράλογες ἀπαιτήσεις τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας, ἀνήκει τὸ κατὰ πόσον ἡ Νηστεία ἀλλάζει ριζικὰ τὸν χαρακτήρα μας καὶ τὴν νοοτροπία μας, βοηθώντας μας νὰ ξεχάσουμε τὸ ἐγὼ μας καὶ νὰ θυμηθοῦμε τοὺς συνανθρώπους μας πὺ πονοῦν καὶ ὑποφέρουν. Γιὰ τοῦτο τὸν λόγο χαιρέται κάθε συνειδητὸς χριστιανὸς ἀκούγοντας καὶ διαβάζοντας ὅτι στὰ πιὸ ἐλπιδοφόρα οἰκοῦμε νὰ ἐκτελέσῃ τῆς ἐποχῆς μᾶς ἀνήκει καὶ ἡ ἀξιοποίησι τῆς νηστείας γιὰ τὴν καταπολέμησι καὶ ὑπερνίκησι τοῦ κάθε εἶδους κακοῦ.

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Βελγίου π.χ. ὀργανώνει κάθε χρόνο τὴν «Τεσσαρακοστὴ τῆς διανομῆς», προσφέροντας τοὺς καρποὺς τῆς στὶς χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο συνδέει ἡ Ἐκκλησία τὴν Νηστεία μὲ τὴν ἀγάπη, τὴν ἀδελφοσύνη καὶ τὴν ἀλληλεγγύη. Οἱ Λουθηρανοὶ δὲ τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ὀργανώνουν, πρὶν ἀπὸ τὶς γιορτὲς τοῦ Πάσχα, ἐπτά ἐβδομάδες Νηστείας, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ὁποῖων οἱ Χριστιανοὶ ζοῦν μιὰ μοναδικὴ σὲ εἶδος τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τὸ ἐγὼ τους, ὑπερνικώντας ἔμπρακτα τὸν ἐγωισμό: τὴν πιὸ μεγάλη μάλιστα δηλαδὴ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν, πὺ ἐμποδίζει τὴν ἐπικράτησι τῆς ἀγάπης, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης.

Γιὰ δ,τι ἀφορὰ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἔδδς Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

Ε Ν Ο Ρ Ι Α

ΜΙΚΡΟ ΧΡΟΝΙΚΟ — ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Γιὰ νὰ ζήσει ἡ Ἐνορία

Ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια, ἡ ζωὴ τῆς Ἐνορίας ἀπασχολεῖ ὀλοένα καὶ πὺ ἐντονα πιστοὺς, ποιμένες, διοικούσα Ἐκκλησία. Πολλὲς προσπάθειες γίνονται σὲ πρακτικὸ καὶ θεωρητικὸ ἐπίπεδο γιὰ νὰ μπορέσει ἡ Ἐνορία νὰ λειτουργήσει κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται στὸν χαρακτηρισμὸ τῆς ὡς ζωντανοῦ κυττάρου τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ προδικάζουν τὸ θάνατό τῆς καὶ πολλοὶ πάλι ἐκεῖνοι ποὺ ἐλπίζουν στὴ νεκρανάστασή τῆς καὶ ἄλλοι τόσοι ὅσοι πιστεύουν στὴν ὑπάρχουσα ζωντανὴ παρουσία τῆς. Οἱ διαπιστώσεις καὶ οἱ προσδοκίες αὐτὲς εἶναι προφανῶς θέμα διαφορετικῶν ἐκτιμήσεων. Ἐνα πάντως εἶναι βέβαιο, ὅτι κανέναν δὲν ἀφήνει ἀδιάφορο ἡ μορφή καὶ οἱ λειτουργίες ποὺ ἔχει νὰ ἐκπληρώσει ἡ Ἐνορία σήμερα.

Ὅρισμένοι φθάνουν ἀκόμα νὰ προτείνουν σύγχρονες προσαρμοστικὲς ἀλλαγές μετὰ τὴν κινήτοποίησή τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου καὶ τὴν καθιέρωσή τοῦ νέου θεσμοῦ τῶν Κληρικολαϊκῶν Συνελεύσεων στὶς Ἐνορίες¹.

Ἐντονο ἐκκλησιαστικὸ ἐνδιαφέρον

Τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἰδιαίτερα ἀπασχολήσει τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ προσπαθεῖ ἀπὸ καιρὸ νὰ βρεῖ τὸν τρόπο γιὰ νὰ ὀργανώσει καὶ ν' ἀναζωπυρήσει τὴ ζωὴ τῆς Ἐνορίας.

Ἡ Σεπτὴ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχε μάλιστα καταλήξει κατὰ τὴν ΙΓ' Σύνοδό τῆς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1958 σὲ συγκεκριμένα πορίσματα καὶ εἶχε ὀρίσει Ἐπιτροπὴ ἀπὸ συνοδικὰ καὶ ἄλλα μέλη τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας γιὰ νὰ ὑποβάλει πλήρες σχέδιο Ἐνοριακῆς Δράσεως ὥστε νὰ ἐγκριθεῖ ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο καὶ νὰ τεθεῖ σὲ ἔκτεση ἐφαρμογῆς. Τὸν ἐπόμενον Σεπτέμβριο (1959) ἐγκρίθηκε ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο ὁ «Καταστατικὸς Ὀργανισμὸς τῆς ἐν τῇ Ἐνορίᾳ Ἐκκλησιαστικῆς Δράσεως» καὶ στάλθηκε μετὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 1043 Ἐγκύκλιο πρὸς τοὺς Σεδασμιωτάτους Ἱεράρχας μετὰ τὴν παράκληση νὰ θέσουν αὐτὸν «εἰς ἐφαρμογήν, πρὸς προαγωγήν καὶ ἀξιοποίησιν τοῦ παρ' ἐκάστη Ἐνορία Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔργου». Δὲν φαίνεται νὰ δόθηκε ἱκανοποιητικὴ συνέχεια σ' ἐκεῖνες τίς ἀποφάσεις.

Μετὰ ἀπὸ δεκαετία περίπου, στὸ Α' Θεολογικὸ Σεμινάριο Εἰσηγητῶν Ἱερατικῶν Συνεδρίων, ποὺ ἐγί-

νε μετὰ τὴ φροντίδα τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Ποιμαντικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸ Διορθόδοξο Κέντρο Ἀθηνῶν 26 μετὰ 27 Ἀπριλίου 1972, παρουσιάσθηκε εἰδικὴ ἐπὶ τοῦ θέματος εἰσήγησις («Τρόποι ἀναζωπυρήσεως τῆς ζωῆς τῆς Ἐνορίας»). Ἡ ἀναγέννησις τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ πάψει νὰ ἀπασχολεῖ ποτὲ τὴν Ἐκκλησία.

Συγκεκριμέναι προσπάθειαι

Ἔτσι, λοιπόν, ὄχι μόνον μεμονωμένοι ποιμένες καὶ λαϊκοὶ θεολόγοι ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας καὶ ἐπιχειροῦν νὰ ἐπιστημάνουν τίς χωροχρονικὲς κοινωνικὲς συντεταγμέναι ποὺ θὰ καταστήσουν δυνατὴ τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴ λειτουργικὴ ἐνεργοποίησιν τῆς Ἐνορίας στὴ σημερινὴ βιομηχανικὴ ἢ μεταβιομηχανικὴ ἐκκοσμηκευμένη κοινωνία.

Ἀλλὰ καὶ στὰ πλαίσια ἱερατικῶν καὶ θεολογικῶν συνεδρίων καὶ σεμιναρίων, ὅπως γιὰ παράδειγμα τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Σερρών καὶ Νικαίας (Νοέμβριος 1984), Ἡλείας καὶ Δημητριάδος (Μάρτιος, Ὀκτώβριος), τοῦ «Θεολογικοῦ Συνδέσμου» (Θεσσαλονίκη 1986), γίνεται ἡ διαπραγματεύσις τοῦ ἐν λόγῳ θέματος. Ἡ ἐκπομπὴ τῆς ΕΡΤ 1 «Σήμερα εἶναι Κυριακὴ» τῆς 12 Ἰουνίου 1983 συζήτησε τὸ πρόβλημα ἔχοντας προσκαλέσει εἰδικὸ πολυεῖδος. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς καὶ θρησκευτικὸς Τύπος ἀνακινεῖ συνέχεια τὸ ζήτημα, τὸ ὅποιο ἀπασχολεῖ φοιτητικὲς ὀργανώσεις καὶ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ποὺ προβλέπουν καὶ εἰδικὸ μάθημα στὰ βοηθήματά τους².

Δὲν εἶναι δυνατὸ, βέβαια, νὰ δώσουμε πλήρη βιβλιογραφικὴ εἰκόνα τοῦ μόχθου ποὺ ἔχει κατατεθεῖ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνσιν. Σχετικὸς τίτλος καταχωρίζουμε στὸν ἀλφαβητικὸ βιβλιογραφικὸ ἐνημερωτικὸ ὁδηγὸ στὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ σημειώματος. Δὲν ὑποστηρίζουμε ὅτι εἶναι πλήρης. Περιμένουμε ὑποδείξεις σας γιὰ τὴ συμπλήρωσή του.

* * *

Τὸ προσωπικὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τῶν Συνοδικῶν Σεδασμιωτάτων Ἱεραρχῶν παρεκίνησε τὴν Ἱερά Σύνοδο κατὰ τὴν τρέχουσα συνοδικὴ περίοδο (1985 - 86) νὰ ἀναθέσει στὴ Συνοδικὴ Ἐπιτρο-

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΛΕΡΑΚΗ Δανιήλ Γ. (Γεροκήρυκος), *Ἡ ἐνορία κέντρο ἀγάπης, στήν ἐκδοση τῆς Ἱ. Μ. Νικαίας: Ἡ ἐνορία κέντρο ἀγάπης καὶ ἀγιασμοῦ*, σ. 27 - 46.

ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ Ἀντωνίου (Πρεσβυτέρου), *Σκέψεις περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς ἐνοριακῆς διακονίας. Ἀθήναι, τεύχη Α' - Γ' (1970 - 1973), ΙΑ' (1975), ΙΒ' (1983)*. Βλ. καὶ σειρά ἀρθρῶν του με τίτλο: *Ἡ Ἐκκλησία ὁρᾷ μέσφ τῶν μελῶν της, σὺν περ. «Ἐφημέριος» τοῦ τρέχοντος ἔτους 1986, σ. 21 - 22, 43, 60, 71.*

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, *Ἡ ἐν τῇ ἐνορία ἐκκλησιαστικὴ δράσις. Αἱ θεμελιώδεις διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἔργου ἐκκλησιαστικαὶ ἀποφάσεις. Ἐν Ἀθήναις 1960, 22 σ. (Βιβλιοθήκη Ἱ. Συνοδου 254 Α)*.

ΒΑΝΤΣΟΥ Χρήστου, *Ἐνορία καὶ νέοι*, περ. «Κοινωνία», ΚΗ', Ἰανουάριος - Μάρτιος 1985, 1, σ. 68 - 81.

ΒΑΡΒΕΡΗ Μ. (Λυκειάρχῃ), *Νὰ ζωντανέψουμε τὶς ἐνορίες μας*, ἐφ. «Χριστιανική», 9 Νοεμβρίου 1983.

πῆ Θείας Λατρίας καὶ Ποιμαντικῶ Ἔργου νὰ μελετήσῃ τὸ ζήτημα καὶ νὰ εἰσηγηθεῖ σχετικῶς. Τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον ἐκδηλώθηκε πρόσφατα καὶ στήν τελευταία κοινὴ σύσκεψη τῶν συνοδικῶν μελῶν με τοὺς Καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ποὺ ἔγινε στὶς 6 Μαρτίου 1986 σὺν μέγαρο τῆς Ἱ. Συνοδου. Ἀναμείνουμε μὲ πολλὴ προσδοκία καὶ ἐλπίδα τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος.

1. Βλ. τὸ Δελτίο Τύπου (Μαρτίου) τοῦ «Θεολογικοῦ Συνδέσμου», ποὺ ἀναφέρεται σὲ εἰσηγήσεις μελῶν του (τῶν Καθηγητῶν Ι. Ταριανίδη, Β. Γιούλτη καὶ τοῦ Ἐπιμελητῆ Γ. Τσανανᾶ), ποὺ ἔγιναν στήν τελευταία, τὴν τρίτη, σειράς ἐκδηλώσεων, στὶς 7 Μαρτίου 1986 στῆ Θεσσαλονικὴ με τὸ γενικὸ θέμα: *Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας*. Τὸ ἐπιμέρους θέμα ἀναφερόταν στὶς νέες προοπτικὲς αὐτῶν τῶν σχέσεων καὶ ἐπιχειροῦσε μίαν κοινωνιολογικὴ θεώρηση τῶν συγχρόνων δεδομένων ὀργάνωσης τῆς κοινωνίας καὶ τῶν ἀπαιτήσεων ποὺ προκύπτουν γιὰ μιὰ διακονοῦσα Ἐκκλησία. Γιὰ τὶς κληρικολαϊκὲς συνελεύσεις βλ. τὴν ἐφημερίδα «Πληροφόρηση» τεύχος Μαρτίου 1986, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

2. Τὸ μάθημα ἐπιγράφεται: *Προβλήματα τῆς σύγχρονης ἐνορίας καὶ περιλαμβάνεται σὺν βοήθημα γιὰ ἐκκλησιαστικὴ Κατήχηση (Μπροστὰ στὴ σύγχρονη ἐποχὴ) τῆς 5ης βαθμίδας, Γ' Σειρὰ «Φῶς Χριστοῦ» στὶς σ. 114-122. Ἡ ΕΧΟΝ, φοιτητικὴ νεολαία τῆς «Χριστιανικῆς Δημοκρατίας», προσκάλεσε στὶς 26 Μαρτίου 1986 σὲ εἰδικὴ συνάντηση γιὰ νὰ συζητήσουν μαζί του τὸ θέμα: *Ἐνορία καὶ Κοινότητα*, τὸν π. Κωνσταντῖνο Παπαδόπουλο, Βοηθὸ τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.*

3. Στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς ἀναθέσεως, ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Μητροπολιτῆς Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς κ. Προκόπιος μὸς ὑπέδειξε νὰ συντάξω σχέδια εἰσηγήσεως πρὸς συζήτηση, τὸ εἰσαγωγικὸ μέρος τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ τὸ σημερινὸ μὲς σημείωμα.

Ἀναφέρει ὡς παράδειγμα ἀναγεννημένης ἐνορίας, τὴν ἐνορία Ἀκραίου Λέσβου. Πρὸλ. τὶς ζωντανὲς ἐνορίες τῆς σκληρωμένης Ἀθήνας σὺν Χρονικὸ τοῦ Παναγῆ Σκουζέ.

ΓΟΥΣΙΔΗ Ἀλεξάνδρου, *Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία. Ἐμπειρικὴ κοινωνιολογικὴ ἔρευνα σὲ δύο κοινότητες. Θεσσαλονικὴ 1982, 192 σ. Ἐξετάζεται τὸ θέμα τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας μέσα στήν κοινωνία σὺν ἐπίπεδο τῆς ἐνορίας. Τῆ θεολογικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ ἐνορία τῆς ἐνορίας βλ. στὶς σ. 50 - 56. Τοῦ ἴδιου συγγραφέα, Ποιμαντικὴ στῆ σύγχρονη κοινωνία. Ἐγχειρίδιο ποιμαντικῆς κοινωνιολογίας. Θεσσαλονικὴ, Ἐκδ. Π. Πουρνάρα, 1984, 162 σ. Βλ. ἰδιαίτερα τὶς σ. 58 - 61, 83 - 100 καὶ τὰ σχήματα στὶς σ. 102 καὶ 131.*

ΕΝΟΡΙΑ, τὸ γνωστὸ περιοδικὸ ποὺ ἐκδίδεται στήν Ἀθήνα «μὲ σκοπὸ νὰ διαφωτίσει καὶ νὰ καθοδηγήσει τὸν ἐφημέριο ἱερέα σὺν πολυσχιδὲς καὶ δύσκολο ἔργο του» (Ν. Θ. Μπουγάτσος). Ἰδρύθηκε τὸν Μάιο τοῦ 1946 ἀπὸ τὸν Θεολόγο Ἀνδρέα Κεραμίδα, ὁ ὁποῖος τὸ διηύθυνε μέχρι τὴν ἐκδημία του τὸ 1967. Στῆ συνέχεια τῆ διεύθυνση ἀνέλαβε ὁ π. Δ. Ἡλιόδης καὶ ἀπὸ τὸ 1975 κ.ἐ. ὁ Χριστοφόρος Μωραϊτῆς. Θὰ ἦταν παράλειψη ἢ μὴ ἀναφορὰ ἐνὸς περιοδικοῦ ποὺ ἀπευθύνεται σὲ 8.000 περίπου συνδρομητῆς, ποὺ σὺν μεγαλύτερο μέρος τοὺς εἶναι Κληρικοὶ καὶ ποὺ ὡς κεντρικὸ στόχο του θέτει τὰ προβλήματα τῆς Ἐνορίας.

ΖΗΖΙΟΥΛΑ Ἰωάννου, *Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θεῷ Εὐχαριστία καὶ τῇ Ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας (δ.δ.)*, Ἀθήναι 1965, XII + 211 σ. Γιὰ τὴ γένεση τῆς ἐνορίας καὶ τὴ σχέση της πρὸς τὴν ἐπισκοπὴ βλ. σ. 151 - 188.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ἐδαγγέλου, *Συνεργασία Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν ἐν τῇ ἐνοριακῇ ζωῇ*, περ. «Ἐφημέριος» 1968, σ. 609 - 612, 652 - 654, 684 - 686, 713 - 715, 746 - 747, 775 - 777, 805 - 807.

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ, *Τὸ ξαναζωντανεμα τῆς Ἐνορίας. Θέμα τοῦ Γ' ἱερατικοῦ συνεδρίου ποὺ ἔγινε στὶς 29 Ὀκτωβρίου 1985. Οἱ κυριώτερες ἀποφάσεις δημοσιεύθηκαν στήν ἐφ. «Πληροφόρηση» σὺν τεύχος Ὀκτωβρίου 1985. Πρὸλ. τὸ τεύχος Μαρτίου 1986, ποὺ ἀναφέρεται στὶς κληρικολαϊκὲς συνελεύσεις τῶν ἐνοριῶν.*

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΗΛΕΙΑΣ, *Ἡ ἐνοριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Θέμα τοῦ Θεολογικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μ. Ἡλείας, ποὺ ἔγινε στήν Ἱ. Μονὴ Φραγκαβίλλας Ἀμαλιάδος, 9 ἕως 10 Μαρτίου 1985. Κύριος εἰσηγητῆς ὁ Ἐπ. Καθηγητῆς π. Γεώργιος Μεταλλογιάννης. Χρονικὸ τοῦ Συνεδρίου συνέγραψε ὁ π. Νικόλαος Σκουζέ (βλ. ὀνόματα).*

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ, *Ἡ Ἐνορία Κέντρο ἀγάπης καὶ ἀγιασμοῦ. Εἰσηγήσεις σὺν Ἱ. Ἱερατικὸ Συνεδριον 5 ἕως 6 Νοεμβρίου 1984. Νίκαια, Ἐκδ. «Βυζάντιον», 1985, 46 σ. Εἰσηγητῆς οἱ π. Δ. Λεράκης καὶ Κ. Φούσκας (βλ. ὀνόματα).*

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΕΡΡῶΝ, *Ὀργάνωσις*

της Ένορίας — Δυνατότητες και πλαίσια δράσεως αυτής. Θεολογικό σεμινάριο της Ί. Μ. Σερρών με το παράρτημα της Πανελληνίου Ένώσεως Θεολόγων (Π. Ε.Θ.) Σερρών. Τά Πρακτικά με τις εισηγήσεις του Καθηγητή Ί. Μ. Φο υ ν τ ο ύ λ η και του Έπ. Καθ. Χρήστου Β ά ν τ σ ο υ δημοσιεύτηκαν στο περ. «Κοινωνία» στο τεύχος Ίανουαρίου - Μαρτίου 1985, σ. 54 - 81 (δλ. όνόματα).

ΚΑΨΑΝΗ Γεωργίου (νυν Ήγουμένου της Ί. Μ. Γρηγορίου, Άγίου Όρους), Σχέδιον θεολογικής και εκκλησιολογικής θεμελιώσεως της Ποιμαντικής. Άνάτυπο από το περ. «Έκκλησία», Άθήναι 1970, 38 σ. Πρόκειται για εισήγηση στη Συνάντηση Όρθόδοξων Θεολόγων που έγινε στην Όρθόδοξο Άκαδημία Κρήτης τον Αύγουστο του 1968. Περί ένορίας δλ. τις σ. 32 - 34.

ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ Γεωργίου (Πρωτοπρεσβυτέρου), Έκκλησιολογικές διαστάσεις της Ένορίας στην ιστορία και το παρόν. Εισήγηση στο Θεολογικό Συνέδριο της Ί. Μ. Μητροπόλεως Ηλείας. Άθήνα, Έκδ. Ί. Μ. Ηλείας, 1985, 42 σ. Πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία για την Ένορία αναφέρει επίσης στο κεφάλαιο που φέρει τον ίδιο τίτλο με το καινούριο του βιβλίο: Όρθόδοξη θεώρηση της Κοινωνίας, στην παράγραφο, Ή Ένορία — ή έν τόπω εκκλησιαστική κοινωνία (σ. 21 - 26), Άθήνα, Έκδ. «Μήνυμα», 1986, 144 σ.

ΜΟΝΙΜΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Ποιμαντικού Έργου της Έκκλησίας της Ελλάδος, Ή Έκκλησία ως σώμα Χριστού. Πρακτικά του Α΄ Θεολογικού Σεμιναρίου Εισηγητών Ίερατικών Συνεδρίων, που έγινε στο Διορθόδοξο Κέντρο Άθηνων, 26 έως 27 Άπριλίου 1972. Μία από τις κύριες εισηγήσεις διαπραγματεύτηκε τους τρόπους αναζωπυρήσεως της ζωής της Ένορίας. Εισηγητής ό π. Άντώνιος Άλεδιζόπουλος. Άθήναι, Έκδ. «Άποστολικής Διακονίας, 1972, σ. 75 - 101 (πολυγραφημένο). Τήν επιμέλεια των Πρακτικών είχε ό νυν Μητροπολίτης Κερκύρας και Παξών Τ ι μ ό θ ε ο ς (Τριδιζάς).

ΜΩΡΑΓΙΤΗ Χριστοφόρου (Διευθυντή του περ. «Ένορία»), Ό νέος Καταστατικός Χάρτης της Έκκλησίας της Ελλάδος. Άθήναι, Ίούνιος 1977, 136 σ. Περιλαμβάνει και τη συζήτηση κατά την ψήφισή του στη Βουλή. Βλ. το κεφ. Γ΄ του Χάρτου, άρθρα 36 (περί της ένοριακής οργανώσεως και ένοριακών ναών) και 37 (περί Έφημερίων) στις σ. 69 - 74.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ, για την συμπράσταση του περιοδικού στην ένορία επί 33 χρόνια θά αφιερώσουμε ειδικό σημείωμα.

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Χρήστος, Οί Ί. Ναοί κατά το όρθόδοξο εκκλησιαστικό δίκαιο. Άνάτυπο από το περ. «Άκτινες». Άθήνα 1985, 6 σ.

ΣΚΟΥΖΕ Παναγή, Χρονικό της σκλαβωμένης Άθήνας στα χρόνια της τυραννίας του Χατζαλή γραμμένο στα 1841 από τον άγωνιστή Παναγή Σκουζέ. Παλιό και νέο χειρόγραφο επιμελημένο και άποκαταστημένο από τον Γ. Βαλέτα. Άθήνα, Έκδ. Α. Κο-

λοού, 1948, 168 σ. Για τις Έκκλησίες - Ένορίες της παληάς Άθήνας δλ. τις παραγράφους 75 - 88 (σ. 38 - 42) και 33 - 46 (σ. 133 - 136) του Χρονικού και τη σημείωση: Τοπογραφικά, στη σ. 154. Πολλά έχει να μάθει ό άναγνώστης αυτού του κειμένου για το τί είναι έκείνο που μπορεί να ζωντανέψει τις ένορίες μας σήμερα. Θά το δημοσιεύσουμε, λοιπόν, στο έπόμενο τεύχος του «Έφημερίου» κατόπιν ύποδείξεως του Πρωτοπρεσβυτέρου π. Κωνσταντίνου Π α π ά δ ο π ο ύ λ ο υ, Βοηθού του Τμήματος Ποιμαντικής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνων.

ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ Νικολάου (Πρωτοπρεσβυτέρου), Ένοριακή ζωή της Έκκλησίας. Χρονικό, Εισηγήσεις, Συμπεράσματα Θεολογικού Συνεδρίου της Ί. Μητροπόλεως Ηλείας. Περ. «Έφημερίος» 1985, σ. 228 - 229, 235, 246 - 247, 266.

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Α. Μ., Συμβουλευτική Ποιμαντική. Άθήνα, Έκδ. «Άύχον», 1985, 124 σ. Βλ κυρίως το τρίτο μέρος, που ασχολείται με την ποιμαντική εκπαίδευση των ύποψηφίων και έν ενεργεία κληρικών (μόρφωση και επιμόρφωση). Βασική παιδευτική άρχή άποτελεί ή επί του πεδίου άσκηση και μόρφωση τόσο για την ένορία όσο και από την ένορία (δλ. τις σ. 91 - 93).

ΣΤΥΛΙΟΥ Εύθυμίου (Έπισκόπου Άχελώου), Το σύγχρονο άστικόν περιβάλλον ως ποιμαντικόν πρόβλημα. Μελέτη «Ποιμαντικής Κοινωνιολογίας». Άθήναι 1980, 269 σ. + 11 σχέδια (δ.δ.). Για την άστική ένορία και για τις ποιμαντικές συνέπειες των νέων δομών του άστικού γεωγραφικού χώρου καθώς και για τη θέση και το ρόλο της τοπικής ένορίας στην άστική ποιμαντική γίνεται ιδιαίτερος λόγος στις σ. 153 - 159, 228 - 236, άλλα και σέ άλλα σημεία του λίαν ενδιαφέροντος και έπωφελούς αυτού βιβλίου. Ό ΐ δ ι ο ς έχει συγγράψει και το κατηχητικόν δοήθημα που μνημονεύεται στην ύπ΄ αριθ. 2 ύποσημείωση.

ΤΙΜΑΓΕΝΟΥΣ Ίωάννου Γρ., λήμμα «Ναός» και αυτά που τον άφορούν από τη σκοπιά του Κανονικού Δικαίου και της Ποιμαντικής (ιδιαίτερα τά περί ένοριών, ένοριτών, έφημερίων κ.λπ.) όρίσκονται στην Θρησκευτική και Ήθική Έγκυκλοπαίδεια, τόμος 9 (1966), στήλες 302 - 304· το λήμμα συνεχίζει μέχρι 308.

ΦΑΚΙΝΟΥ Εύγενίας, Άστραδενή. Άθήνα, Έκδ. «Κέδρος», 1984 (1982), 260 σ. Στις σ. 89 - 97 του βιβλίου άποτυπώνεται, ό εκκλησιασμός της Άστραδενής την πρώτη Κυριακή που έφθασε στην πρωτεύουσα σέ μεγάλη ένορία των Άθηνων. Για το όλο βιβλίο αξίζει μιá σύγκριση με τις σελίδες του Χρονικού του Παναγιή Σ κ ο υ ζ έ και τις δομές ύποδοχής που προδιαγράφει περιγράφοντας τις ένορίες της τότε Άθήνας ό Έλληνας άγωνιστής.

ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ Ίωάννου Μ., Δυνατότητες - πλαίσια δράσεως της ένορίας, περ. «Κοινωνία», ΚΗ΄ Ίανουάριος - Μάρτιος 1985, 1, σ. 56 - 67.

ΦΟΥΣΚΑ Κωνσταντίνου (Πρωτοπρεσβυτέρου), Ή ένορία κέντρο άγιασμού, στην έκδοση της Ί. Μ. Νικαίας: Ή ένορία κέντρο άγάπης και άγιασμού, σ. 5-26.

ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΤΑΚΤΙΚΗ

Κατὰ τὸν Μέγα Ἀθανάσιο (*)

Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων
καὶ Μεγ. Βρετανίας κ. ΜΕΘΟΔΙΟΥ

Ὅμιλῶν σήμερα ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, δηλ. τῶν ποιμένων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐπαρχίας μας, μπορῶ νὰ περιορισθῶ σ' ἓνα μόνο σημεῖο τῆς σκέψεως καὶ δραστηριότητος τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου τὸ ὁποῖο ὀνομάζω **ι ε ρ α τ ι κ ῆ τ α κ τ ι κ ῆ ἢ ο ἰ κ ο ν ο μ ῖ α τ ῆ ς ι ε ρ α τ ι κ ῆ ς δ ι α κ ο ν ῖ α ς**.

Διὰ νὰ φθάσει κανεὶς ἀπὸ μᾶς σὲ ἓνα εἶδος ἐκκλησιαστικῆς ἢ ιερατικῆς τακτικῆς πρέπει νὰ γνωρίζει κατ' ἀρχὴν τὴ θεωρία αὐτῆς τῆς τακτικῆς καὶ κατόπιν νὰ διαπνέεται ἀπὸ ιερατικὸ ζῆλο. Ἡ μόρφωση τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ζῆλος του ἀνεπτύχθησαν σὲ τέτοιο βαθμῶ, ὥστε νὰ ὀνομασθεῖ «Ἀθανάσιος ὁ Ἀποστολικός». Δὲν εἶναι προσβλητικὸ νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι ἔτσι ἀποκαλοῦν τὸν Μέγα Ἀθανάσιο οἱ Κόπτες.

Ἄλλ' ἂς ἔλθουμε κοντὰ στὴν ιερατικὴ τακτικὴ τοῦ Μεγάλου τούτου Πατρός, πὸν μορφώθηκε σὲ μιὰ παράδοση ἀνεπανάληπτη στὴν ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, — τὴν παράδοση τῆς Θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας.

Πρῶτα - πρῶτα πρέπει νὰ ξέρουμε ὅτι ἡ συστηματικὴ ἐναρμόνιση τῆς πίστεως μὲ τὰ συμπεράσματα τῆς ἀνθρώπινης διανοήσεως δὲν ἐπετεύχθη στὴ Ρώμη ἢ στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ στὴν Ἀλεξάνδρεια. Χωρὶς ἀμφιβολία τὸ ἓνα ἑκατομμύριο Ἑβραίων τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τὰ τρία Πανεπιστήμιά της, τὸ Μουσεῖον, τὸ Σεράπειον καὶ τὸ Σεβαστεῖον μὲ τὶς περίφημες βιβλιοθήκες καὶ τοὺς Καθηγητῆς των εἶχαν ἀπὸ καιρὸ μεταφέρει τὴν ἑλληνικὴ πνευματικὴ δόξα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὴν Ἀλεξάνδρεια. Σ' ἄλλη περίπτωση θὰ σᾶς ἐξηγήσω πῶς καὶ γιατί ὁ πλατωνισμὸς καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη συνταιριάσθησαν στὴν φιλοσοφία τοῦ Φίλωνος στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ πῶς γενικῶς ἡ Ἀλεξανδρινὴ Θεολογία ἐπηρεάσθη ἀπὸ αὐτὸν τὸν συνδυασμῶ. Θὰ σᾶς εἰπῶ πῶς ἐξελίχθη ὁ τρισσὸς φιλωνικός κανόνας **ἄ σ κ η σ ι ς, μ ἄ θ η σ ι ς, φ ὄ σ ι ς**, διὰ νὰ καταλήξω στὸ **θ ε ω ρ η τ ι κ ὸ β ἰ ο** καὶ στὸν **π ρ α κ τ ι κ ὸ β ἰ ο**.

* Ὅμιλῶν κατὰ τὴ θεία Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐτησίας Συνάξεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Λονδίνου, στίς 18 Ἰανουαρίου 1986.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ περιβάλλον βρέθηκε περὶ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας ἢ πῶς πλούσια καὶ ἢ πῶς ὀργανωμένη Κοινότητα. Πρὶν φθάσουμε στὸν Μέγα Ἀθανάσιο γνωρίζουμε μερικὸς ἀπὸ τοὺς προκατόχους του πὸν διακρίθησαν ὡς Θεολόγοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες. Ὁ Δημήτριος, ὁ Μέγας Διονύσιος, ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι τὰ κλασσικὰ παραδείγματα. Ἡ παρουσία τῶν ἐθνικῶν σχολῶν καὶ διδασκάλων ὡς τὸν Ἀμμώνιο Σακκά, τὸν Κέλσο, καὶ τὸν Πορφύριον κατέστησε ἀναγκαίαν τὴν ἴδρυσιν τῆς γνωστῆς Κατηχητικῆς Σχολῆς τῆς Ἀλεξανδρείας, μὲ πρῶτο Διευθυντὴ τῆς τὸν Πάνταινον καὶ διάδοχό του τὸν Κλήμεντα τὸν λεγόμενον Ἀλεξανδρέα, καίτοι ἦταν Ἀθηναῖος, καὶ τούτου διάδοχο τὸν χαλκέντερο καὶ ἀδαμάντινο Ὠριγένη.

Κεντρικὴ ἰδέα τῆς Κατηχητικῆς Σχολῆς ἀπὸ τῆς διεύθυνση τῆς ὁποίας μεταπήδησαν οἱ Διευθυντῆς της στὴν ἡγεσία τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας ἦταν ἡ ἐπόμενη θέση πὸν θὰ παίξει ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴ σκέψη καὶ στὴ δραστηριότητα τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Ὁ κοινὸς νοῦς εἶναι ἐπαρκὴς γιὰ τὴ σωτηρία, ἀλλὰ οὔτε ἡ πίστις χωρὶς τὴν λογικὴν, οὔτε ἡ λογικὴ χωρὶς τὴν πίστιν φέρουν τοὺς κατάλληλους καρπούς, παρὰ μόνον ἡ πλήρης ἐνότητα μὲ τὸ Θεὸ, τὸν ἀνώτερο σκοπὸ τῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας πὸν θὰ ἐπιτευχθεῖ μὲ τὴν ἐν Χριστῷ αὐξηση στὴ θέσιν τοῦ τελείου ἀνθρώπου, στὸν ὁποῖο ὁ ἅγιος καὶ σκεπτόμενος ἐνώνεται μὲσα στὴ θεία ἀγάπη. Αὐτὴ τὴν ἐννοία τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως καὶ τὴν κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ τὴν βροῦμε ζωντανὴ μὲσα στὴ δραστηριότητα καὶ τὴ σκέψη τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Θὰ βροῦμε τὸν ἐκκλησιαστικὸν **κ α ν ὄ ν α**, τὸν **κ α ν ὄ ν α** τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τὸν **κ α ν ὄ ν α** τοῦ Εὐαγγελίου ἢ τὴν ἀποστολικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ὀρθοτομία τῶν δογμάτων. Ἡ παράδοση αὐτὴ σὲ καμμιά ἄλλη Ἐκκλησία ἐκτὸς τῆς Ἀλεξανδρείας εὐρῆκε τὴν ἐφαρμογὴ της.

Πρὶν προχωρήσω στὴν τεχνικὴ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου στὸ χῶρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως πρέπει νὰ προσθέσω κάτι πὸν ὅλοι σχεδὸν οἱ μελετητῆς του δὲν πρόσεξαν καλά. Πρόκειται γιὰ τὴ σχέση του μὲ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμῶ. Ἦταν, καὶ προσωπικῶς αἰσθανόταν ὡς Ἕλληνας, ἀλλὰ εἰδείκνυε κάποια δυσπιστία πρὸς τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμῶ. Ὑπάρχει κάτι τὸ μὴ ἑλληνικὸ σ' αὐτόν. Ὁμοίαζε περισσότερον πρὸς τοὺς

ἀρχαίους Φαραώ, παρὰ πρὸς Ἑλληνα φιλόσοφο. Δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος νὰ εἶπω ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές. Ὁ Ἀθανάσιος εἶναι ὁ πρῶτος Ἑλληνας Πατέρας πάντων πού δὲν ἤθελε νὰ θεωρεῖται «Χριστιανὸς φιλόσοφος», ἀλλὰ ἓνας θεολόγος διὰ νὰ εἶναι καλὸς Ἐπίσκοπος.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου ἦταν ἡ ἔκφραση ὅλων τοῦ τῶν γνώσεων καὶ ὅλων τοῦ τῶν σκέψεων. Κατ' αὐτὸν ὅλη ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ζεῖ μόνο ἐν μιᾷ πίστει πρὸς τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ Σωτῆρα Ἰησοῦν Χριστὸν ἡ ὁποία προβάλλεται στὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀντιπροσωπεύεται θαυμαστικῶς καὶ ἐπαρκῶς στὰ Μυστήρια. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου στὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ στὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐγγίζουσιν τὰ ὅρια τῆς μ ο ν ο τ ο ν ι α ς, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Γιατὶ ἐνῶ τὸ ἀντικείμενο τῆς διδασκαλίας τοῦ ἦταν τὸ ἴδιο ἢ ἀνάπτυξη τῶν ἰδεῶν του, οἱ μέθοδοί του, ἡ διαλεκτικὴ του, ἡ ἀγιογραφικὴ ἐρμηνεῖα του εἶναι θαυμαστὲς πλευρὲς τοῦ πολύμοχθου ἔργου του. Αὐτὸ δεῖκναι πόσον καλλιεργημένος θεολόγος ἦταν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ νομίζουμε ὅτι τὴν θεολογίαν τὴν ἐχειρίζετο ἀπὸ εὐχαρίστηση, τὴν εἶχε σὰν ὄπλο. Διὰ τοῦτο ὅταν ἐχρειάζετο νὰ καταβάλλει αἰρετικὸς μετεχειρίζετο ἀλύπητα τὴ θεολογία του καὶ ὅταν ἤθελε νὰ ἀντιμετωπίσει τοὺς ἐχθροὺς τοῦ πολιτικῆς ἢ καιροσκόπους μετεχειρίζετο τὴν δύναμιν τῆς Ἐκκλησίας πού τὴν τροφοδοτοῦσε μὲ τὴ δογματικὴ διδασκαλία. Πί σ τ η, Σ ύ μ β ο λ ο ν, Ἐ κ κ λ η σ ι α ἦσαν ἓνα πρᾶγμα γιὰ τὸν Ἀθανάσιο. Ἔτσι ὑπῆρχαν στιγμὲς πού ὁ Ἀθανάσιος ἐθυσίαζε στὸ σκοπὸ τοῦ τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἡσυχίαν του, τὴν ἐκτίμηση καὶ τοὺς φίλους του. Ἔτσι ἔγινε τὸ ζωντανὸ

σύμβολο τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς ἀκατανικήτου Ἐκκλησίας.

Πολλὲς φορὲς ἄλλαξε ὁ Ἀθανάσιος τὶς μεθόδους τοῦ ἐναντι τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ πῶς πολλὲς φορὲς ἄλλαξε τακτικὴ στὴ σφαῖρα τῶν δογματικῶν διαφοροποιήσεων. Ἀρχικὰ, παρ' ὅλον ὅτι παρίστατο στὴν Ἀ' Οἰκουμένην Σύνοδο, δὲν ἀνεφέρετο σ' αὐτή. Ἀργότερα ὅμως ἔγινε ὁ κύριος θεμελιωτὴς τῆς καὶ αὐτὸς πού τὴν καθιέρωσε ὡς Οἰκουμένην καὶ ἡ. Ἐπολέμησε λυσσοδῶς τοὺς Ἀρειανούς πού ὅταν βεβαιώθηκε ὅτι ἐξέλιπε κάθε κίνδυνος ἀπ' αὐτοὺς γιὰ τὴν Ἐκκλησία, τὸ 362, τοὺς ἀποκάλεσε ἀδελφούς.

Ὁ Ἀθανάσιος καὶ ζῶν ἔτι εἶχε δημιουργήσει τὴν ἐντύπωση στοὺς συγχρόνους τοῦ ὅτι ἦταν μιὰ μυθικὴ προσωπικότητα.

Εἶπα ὅτι ὁ Ἀθανάσιος ὀρθῶς ἀποκαλεῖται ἁ π ο σ τ ο λ ι κ ὸ ς. Καὶ δικαίως. Εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ θεολογεῖ, νὰ κατηχεῖ τοὺς ἀπλοϊκοὺς, νὰ διδάσκει τοὺς προχωρημένους, νὰ προστατεύει τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ κρατεῖ αὐτὴν ἀνεξάρτητη καὶ νὰ γεφυρώνει τὸ χάσμα μεταξὺ θεολογίας καὶ τῆς μάξης τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Καθώρισε τὴν κληρικὴν ζωὴν καὶ τὶς βασικὰς ἀρχὰς τῶν θεολόγων.

Ὁ Ἀθανάσιος τέλος εἶναι ὁ πρῶτος θεολόγος καὶ Ἱεράρχης, καὶ συγχρόνως καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς πολιτικός. Ἔτσι ὑπῆρξε τὸ πρότυπο γιὰ τοὺς μεταγενεστέρους Ἑλληνας Πατέρας μὲ πρῶτον τὸν Μέγα Βασίλειο, ἓνα ἀστέρι πού πέταξε ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρινὴ παράδοση στὴ Καππαδοκία.

ΤΙΜΟΘΕΟΣ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 118)

γα ἐπίτευγμα, καύχημα καὶ ἔπαινος ὄχι μόνον διὰ τὸν π. Τιμόθεον, ἀλλὰ διὰ τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν.

Ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργγὲ πάτερ Τιμόθεε,

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ παρακαλῶ εἰς τὸ σημεῖο αὐτὸ μιὰ ἐξομολόγησις. Ἦγνόνει ὁ ἡμιλῶν, καίτοι οἰκείος Ἐπίσκοπος τοῦ μεταστάντος ἀνωτέρου κληρικῶν, ὅτι ὁ μακαριστὸς πατὴρ δὲν εἶχε λάβει σταυρόν, δὲν ἦ τ ο σ τ α υ ρ ο φ ὸ ς. Λόγω τοῦ ὅτι διηκόνει μακρὰν τῆς Μητροπόλεως Ἰδρας, ἀπεσπασμένος εἰς τὸ μικρὸν Μετόχιον τῶν Ἀθηνῶν, καὶ σπανιώτατα συνειλιουργοῦμεν, ὑπέθετον ὅτι δὲν ἔφερε τὰ διακριτικὰ τοῦ ἀξιωματῶς του ἐκ λόγων ταπεινοφροσύνης, ἡ ὁποία ἀπετέλει ἰσόβιον κόσμημά του. Δι' αὐτὸ, ἔστω καὶ σήμερον, ὁπότε εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὀγδόην ἀτελεύτητον ἡμέραν τῆς αἰωνιότητος, ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς μετανοίας αὐτοῦ τοῦ προσέφερε τὸν λιτὸν ἀργυροῦν σταυρόν, τὸν ὁποῖον ἤδη φέρει, καὶ ὁ ὁποῖος πα-

ρακαλῶ νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ Ἰδρυμα εἰς ἀνάμνησιν καὶ εἰς μαρτύριον.

Ἄλλὰ ποία ἡ σημασία! Δὲν ὑπῆρξες, π. Τιμόθεε, σταυροφόρος ἀρχιμανδριτῆς, ἀλλ' ὑπῆρξες σ τ α υ ρ ο φ ὸ ς Ἰ η σ ο ῦ Χ ρ ι σ τ ο ῦ. Ἐξῆλθες ἀπὸ τὴν ἀγαπημένην σου Πατρίδα, τὴν ἀλύτρωτον γῆν τοῦ Πόντου, τὴν γενέτειραν μεγάλων μορφῶν πίστεως καὶ φιλοπατρίας, καὶ εἰσῆλθες εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας «βαστάζων», πιστῶς, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἱερατικῆς σου διακονίας μέχρι τῆς ὑστάτης, τοῦ Σαββάτου τῆς 15ης Φεβρουαρίου, «ἐξῆλθες», λέγω, «βαστάζων τὸν σταυρόν», τὸν ὁποῖον ἔλαβες, ἀκολουθῶν εἰς τὰ ἴχνη τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου Σταυροφόρου, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ναὶ ἀδελφὲ! Δύνασαι νὰ ἐπαναλάβῃς χωρὶς πλέον κανένα φόβον καὶ οὐδένα κίνδυνον τοὺς ὑστάτους λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου «Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνισμαί, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. Λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος» (Β' Τιμοθ. δ' 7). Ἀ μ ἡ ν.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

καὶ ἡ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ αὐτῶν πανηγυρικὴ
ἐκδήλωσις εἰς τὴν Βασιλεύουσαν (*)

Τοῦ κ. ΟΡΕΣΤΗ ΛΟΥΡΙΑΗ, Καθηγητοῦ
Ἄρχοντος Ρεφερενδαρίου

Ἡ καταπλήσσοσα παρατηρητικότης των παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς διαρκεῖς ἀφορμὰς πρὸς λεπτομερειακὴν ἀνατομίαν καὶ ἀριστοτεχνικὴν περιγραφὴν τῶν διαφόρων τοιῶν καὶ προβλημάτων τῆς ζωῆς. Ἐναντι αὐτῶν ἐλάμβανον ἐκάστοτε θέσιν σαφῆ καὶ τὴν θέσιν ταύτην ἐπίστευον ἐκ βαθῶν καὶ ὑπερήπιζον διὰ πλήρους ὀπλισμοῦ βαθυστοχάστων ἐπιχειρημάτων καταπληκτικῆς πειθοῦς.

Τοῦ λόγου των ἡ ὅλη δομὴ καὶ αἱ παιδαγωγικαὶ ἀρχαὶ των ἐθεμελιούντο, ἔνθεν μὲν ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν ἐξοχοὶ καὶ ἀληθῶς θεόπνευστοὶ ἐρμηνευταί, ἔνθεν δ' ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, τῆς ὁποίας τὸ πνεῦμα ἐπλήρου αὐτοὺς πρὸς τὴν δέουσαν ἀνάπτυξιν καὶ διατύπωσιν τῶν αἰωνίων ἀληθειῶν τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως. Ἡ δὲ ἐπιχειρηματολογία των διηρθίζετο ἐπιχαρίτως καὶ διὰ γνωμῶν καὶ ὑπομνήσεων ἐκ τῆς θύραθεν σοφίας, τούτεστι ἀπὸ τῆς κλασσικῆς Ἑλληνικῆς Γραμματείας, περὶ τὴν ὁποίαν ἦσαν ἐπίσης ἐντριβέστατοι.

Οὕτω, Βασίλειος ὁ Μέγας, ὁ Οὐρανοφάντωρ, εἰς σύντομον ἐπιστολικῶν τύπων, πραγματείαν του, ἐν παλαινέσει πρὸς τοὺς ὀρεγομένους τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς Ἐκπαιδεύσεως νέους: «Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων» (MG., 31, σσ. 564 ἐπ.) ἔγραφε μετὰ πολλῶν ἄλλων: «... καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν, φιλοσόφων καὶ λοιπῶν συγγραφέων, εὐρίσκονται, ὡς εἰς λειμῶνας, εὖσπομα ἄνθη, ἐξ ὧν καὶ χριστιανικὴ μέλισσα δύναται νὰ συλλέξει πολλὰ τὰ χρήσιμα». Δικαίως, λοιπόν, ὁ Μέγας Βασίλειος, πρῶτος πάντων, φέρεται ὡς «συνδυάζων, κατὰ θαυμαστὸν τρόπον, τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας τὴν χάριν καὶ τῆς χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας τὸ βάθος» (Κ. Γ. Μπόνης, «Ἐκκλησία», 1975, ἀριθ. 1-2 σ. 7), ὁ δὲ Χ. Χαριτωνίδης (Λόγος εἰς τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας, Θεσσαλονίκη 1936, σ. 13) παρετήρησεν ὅτι ὁ Μέγας οὗτος τῆς ἀληθείας οἰκουμενικὸς Διδάσκαλος «ἀφομοίωσε πᾶν ὅ,τι συνάδει πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ συναδέλφωσε τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ τὸν Χριστιανισμὸν».

Ἐξἄλλου, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος, ἐπίσκοπος Νύσσης —ὁ «Πατὴρ Πατέρων»— τρίτος ἀδελφὸς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, γράφων πρὸς τὸν ἀδελφόν του Πέτρον, ἐπίσκοπον Σεβαστείας, κατονομάζει μὲ σεβασμὸν καὶ

ἀγάπην τὸν Μ. Βασίλειον καὶ τὸν ἀποκαλεῖ «κοινὸν Διδάσκαλον», «μαθητὴν τῆς Ἀληθείας», ὁ ὁποῖος τοὺς «ἐξεπαίδευσεν πρὸς μόνην τὴν ἀλήθειαν ἀφορᾶν».

Ἐκτός ὅμως τούτων, καὶ πλείστον ὅσων ἄλλων, ὁ Μέγας Βασίλειος συνεκέντρωνε θεωρίαν καὶ πράξιν, διουικητικὰ δὲ χαρίσματα οὐχὶ τὰ τυχαῖα.

Ἄλλ' ὡς προελέχθη, ὁ ἐκ τῶν τριῶν τούτων «παγ-χρῦσων στομάτων τοῦ Λόγου», Μέγας Βασίλειος ἦτο καὶ χαρεῖς ἐπιστολογράφος. Οὕτω διὰ τὴν ἀξίαν τῶν γραμμάτων ἔγραψεν: «ἐν γνώρισμα τοῦ ζῆν ὁ λόγος. Πῶς δὲ σὺ ὑπὲρ γῆς εἶναι νομισθεῖς μήποτε φθελ-ξάμενος; Ἄλλ' ἄπωσαι τὴν σιωπὴν σου γράψας ἡμῖν καὶ ἐμφανίσαν σεαυτὸν ὅτιπερ ζῆς...» καὶ πρὸς ἄλλον: «Δείγμα μνήμης τὸ γράφειν», καὶ διὰ τὸ ἀπαραιτήτων τοῦ χρησιμεῖν τὸν ἄνθρωπον ὡς παράδειγμα: «... ἡ περὶ τοῦ πῶς χρὴ ζῆν τὸν Χριστιανὸν διδασκαλία οὐ τοσοῦτον δεῖται λόγου, ὅσον τοῦ καθημερινοῦ ὑποδείγματος». Ἀναφερόμενος δὲ εἰς τὴν στειρότητα ἀγάπης καὶ τὴν πλησμονὴν τῶν ἁμαρτιῶν, ἔγραφε πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ἰλλυριῶν Οὐαλεριανόν: «Δεινὸς γὰρ ἐστὶ παρ' ἡμῖν λιμὸς ἀγάπης, ἀδελφεῖ τιμωτάτε. Καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος, ὅτι διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ἐφύγη τῶν πολλῶν ἡ ἀγάπη».

Ἐξ ἄλλου, καὶ ὁ αὐτοχαρακτηριζόμενος ὡς «φιλοθῆναιος» Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἔγραψε τὰ Ἔπη του εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν, «ἵνα μὴ στερηθοῦν οἱ Χριστιανόπαιδες τὰ ἐκ τῆς σπουδῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἀγαθὰ», τὴν δὲ θύραθεν σοφίαν «οὐ διαπτύει ὡς ἐπίβουλον καὶ σφαλερὰν».

Ὁ δὲ Δημοσθένης τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος «τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκέων ρεῖν ἀυδῆ», ἀνεδείχθη τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας ἐξαιρετὸς θεράπων, τοῦ δὲ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου τοῦ Βυζαντίου κράτιστος ἀρχηγὸς καὶ θεϊότατον ἀγλάισμα.

Οὕτω, ἡ Κωνσταντινούπολις ἀνεδείχθη τὸ αἰωνόβιον κέντρον τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἱ δὲ Τρεῖς Ἱεράρχαι ὑπῆρξαν ἀναντιλέκτως, μετὰ τὸν Κλήμην τὸν Ἀλεξανδρεῖα καὶ τὸν μαθητὴν του Ὁριγένην, οἱ κατ' ἐξοχὴν ἐκπρόσωποι καὶ φορεῖς τοῦ πηγαίου Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τοῦ Ἰδεώδους τῆς κλασσικῆς μορφώσεως, ὡς θεραπεινίδος τῆς Θεολογίας.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 108 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τεύχους.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΥΠΟΜΝΗΣΕΙΣ*

Τοῦ Ἀρχιμ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΠΕΚΙΑΡΗ
Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Ἀρχ)πῆς Ἀθηνῶν

6. Ὑπολειτουργία Ἐνοριῶν.

Ἄς μὴν κρυθῶμαστε. Ἡ ἐνορία ὡς κύτταρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ὑπολειτουργεῖ κατὰ κανόνα. Μεγάλο ποσοστὸ τῶν ἀνθρώπων, δὲν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ καταφύγουν σ' αὐτὴ παρὰ μόνο γιὰ ἔκτακτες περιπτώσεις τελετῶν ποὺ ἐπιβάλλονται ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ κατεστημένο ἢ ἀπὸ κάποια θρησκευτικότητα. Κι ὅταν τὸ κάνουν αὐτό, ἔχουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἐξυπηρετοῦν, μαζὶ μὲ τὶς ἔκτακτες δικές τους ἀνάγκες, καὶ τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα τοῦ ἱερατείου. Δηλαδή, οἱ μοναδικές εὐκαιρίες παρεμβάσεως τῆς Ἐκκλησίας στὴ ζωὴ τῶν ἐνοριῶν θεωροῦνται ὡς περιπτώσεις ἐκτελέσεως καὶ ἀμοιβῆς ἑνὸς ἔργου. Μήπως δὲν εἶναι τέτοια ἡ νοοτροπία ὀρισμένων, ἔστω ἐλαχίστων; Μήπως ἀστοχεῖ ὁ λαὸς, ὅταν κάπως ἔτσι μᾶς βλέπει; Καὶ ὁμοίως, ὁ κληρικὸς εἶναι ὑπηρετῆς, διάκονος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι στρατιώτης, ὄχι πρίγκιπας. Ὁ Μακαριώτατος τόνισε σὲ ἀνύποπτο χρόνο ὅτι «ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι στρατευομένη, καὶ, συνεπῶς, δὲν θὰ πρέπει νὰ περιμένουμε δόξα, ἀπολαύσεις, ἀνάπαυση». Μᾶλλον, ὅμως, τὸ ἀντίθετο συμβαίνει. Κατὰ τὰ ἄλλα, μπορεῖ νὰ εἶμαστε συνεπεῖς στὰ ἐφημεριακὰ καθήκοντα, νὰ ἐκτελοῦμε ἄψογα τὸ μερίδιό τῆς γραφειοκρατικῆς δουλειᾶς, ὅπως συμβαίνει σὲ μιὰ κρατικὴ ὑπηρεσία. Θὰ πῶ δὺο - τρία παραδείγματα, γιὰ νὰ φανῇ αὐτὴ ἡ ἀποδιοργάνωση τῆς ἐνορίας ὡς ζωντανὸ κυττάρου.

Δὲν εἶναι ἀσύνηθες, τὴν ὥρα ποὺ ἐκφωνεῖται τὸ «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν», στὸν ἴδιο κτιριακὸ χῶρο, στὸ Γραφεῖο, ὁ συναφημέριος νὰ ἀπασχολεῖται μὲ τὴν διεκπεραίωση τῆς γραφικῆς δουλειᾶς, ὡς νὰ μὴ συμβαίνει τίποτε. Τὴ δουλειά του ὁ ἕνας, τὴ δουλειά του κι ὁ ἄλλος.

Σᾶς μίλησα κι ἄλλοτε γιὰ τὴν ἀνάγκη ἐκμεταλλεύσεως τῶν εὐκαιριῶν, π.χ. τῆς ἐκδόσεως τῶν πιστοποιητικῶν γιὰ ἕνα γάμο ἢ βάπτισμα. Ὁ λαὸς ἀγνοεῖ τὰ στάδια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἑορτολογίου καὶ τὴ σημασία τους γιὰ τὴ ζωὴ του. Ὅταν ἐμεῖς δὲν ἐνδιαφερόμαστε νὰ ποῦμε δὺο λόγια στοὺς μελλόνυμφους, μὲ ἀφορμὴ κάποια ἀπαίτησή τους γιὰ τὴν ἡμερομηνία τελέσεως, ἀλλὰ περιφρονοῦμε τὴν λειτουργικὴ παράδοση, τότε τί ἄλλο ἀπομένει ἀπὸ μιὰ ἰσοπέδωση τῆς Ἐκκλησίας σὲ γραφεῖο συναλλαγῶν δίχως ἀρχές; Καὶ πόσα περιθώρια χρόνου καὶ ἀντοχῆς νὰ διαθέτουμε στὴν Πρωτοσυγκελλία, ὅπου τοὺς παραπέμπετε, ἀπληροφόρητους γιὰ τὸ μυστήριό τῆς Ἐκκλησίας;

Κι ἕνα τελευταῖο: κάποιος ἐφημέριος, ξιναγώντας μερικὸς ἐπιστήμονες σὲ ἀρχαιολογικῆς σημασίας χώρους τῆς Ἐκκλησίας του, ἀρκέστηκε νὰ δεῖξει μὲ μιὰ κίνηση τοῦ ποδιοῦ του τὴν παλιὰ ἀγία Τράπεζα. Ἱ-

σως νὰ μὴν τὸ σκέφθηκε, πάντως τὸ γεγονός δημιούργησε ἀλγεινὴ ἐντύπωση καὶ σχολιάστηκε μὲ ἰδιαίτερη ἀπογοήτευση. Γιατί λοιπόν, σὲ κάποια χρονικὴ στιγμή νὰ μὴν ἀντικατασταθῇ ὁ κληρικὸς μὲ ἕνα φύλακα ἀρχαιολογικοῦ μουσείου; Ἄλλωστε, ὅταν παύσουν νὰ μᾶς μεταδίδουν μηνύματα ζωῆς καὶ εὐσέβειας οἱ Ἐκκλησίες, αὐτὸ εἶναι σημάδι ὅτι πρὸ πολλοῦ ἔχει ἀποσυντεθῆ ἡ ἐνορία, καὶ ἡ Ἐκκλησία μεταβλήθηκε σὲ ἕνα χῶρο γιὰ μαζικὴ ἔκφραση τῆς ἀτομικῆς θρησκευτικότητας.

Β' ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ - ΣΧΕΣΕΙΣ

Καιρὸς νὰ περάσουμε καὶ στὰ τετριμμένα διοικητικὰ προβλήματα, ποῦ, ὅμως, κατατρώχουν τὴ διακονία μας.

1. Προκήρυξη θέσεων.

Ἐν πρώτοις, τὸ θέμα τῆς καταλήψεως τῶν μονίμων ἐφημεριακῶν θέσεων. Κάποιες ἰδιαίτερα πιστικές ἀνάγκες ἐπιβάλλουν τὴν προκήρυξη γιὰ ἐνορίες ποὺ δὲν εἶναι καὶ τόσο προνομιούχες, ἀπὸ ἄποψη αἰγλης καὶ ἀποκτημάτων. Ὑπάρχουν συγκεκριμένα παραδείγματα, ὅπου ἐπιστρατεύονται τότε ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα γιὰ μιὰ ἀπόσπαση σὲ καλύτερη ἐνορία. Ἡ κοινὴ λογικὴ λέει πῶς μὲ μιὰ τέτοια νοοτροπία δὲν μένουν πολλὰ περιθώρια σωστῆς διακονίας.

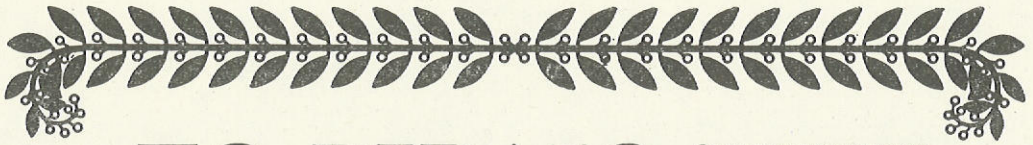
Καὶ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι, θὰ πρέπει νὰ παραθεωρήσουμε τὶς τυπικὲς ἔστω ἀνάγκες τῆς μικρῆς ἐνορίας; Δὲν εἶναι ἀσυγχώρητο γιὰ τὴν Πρωτοσυγκελλία νὰ ἰκανοποιήσῃ τὶς ἀτομικὲς φιλοδοξίες καὶ νὰ καθιερώσῃ ἔτσι, σιωπηλά, μιὰ τακτικὴ κακῶς ἐννοουμένης ἐξυπηρετήσεως; Ἐν προκειμένῳ, ποῦ ὑπάρχουν οἱ ρεαλιστικὲς προϋποθέσεις γιὰ καλύτερη προσφορά; Στὶς μεγάλες καὶ ἀποϊμαντες ἐνορίες ἢ στὶς μικρές;

2. Ὁφίγια.

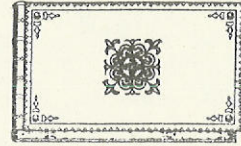
Σχετικὰ μὲ τὴν ἀπονομὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιομάτων, στοιχειώδης σοβαρότητα καὶ αὐτοσεβασμὸς ἐπιβάλλει νὰ θεωροῦνται ὡς ἀμοιβὴ μᾶς ἐπαινετῆς διακονίας. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καθιερώθηκαν. Κάποιος ποὺ δὲν τὸ ἀξίζει, δὲν τοῦ ταιριάζει κίβλας τὸ ὄφιο. Ὅποιος ἐργάσθηκε εὐσυνείδητα, αὐτὸς οὐδὲν καίως ἔχει σ' αὐτὸν τὸ ὄφιο τὸ ὅτι ἀνταποκρίθηκε στὴν ἀποστολὴ τοῦ Θεοῦ, στὴν ἐντολὴ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν περιμένει τὸ ἀξίωμα γιὰ νὰ φανῇ ἡ ἀξιοσύνη του. Καί, γιὰ νὰ εἶμαστε εὐλικρινεῖς, πόσο ὑπολογίζουμε τὸ λόγο τοῦ Κυρίου μας: «Ὅταν πραγματοποιήσετε ὅλα ὅσα σᾶς προστάζει ὁ Θεός, νὰ λέτε: ἀχρεῖοι δούλοι εἶμαστε' ἀπλῶς κάναμε τὸ καθήκον μας» (Λουκ. 17,10);

(Συνεχίζεται)

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 102 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τεύχους.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Γεωργίου Νικ. Λιλαίου
ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΑ
Τόμος Α' Γνωμοδοτήσεις

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι Ἀυτοκέφαλη καὶ Ἀυτοδιοίκητη. Οἱ σχέσεις τῆς μετὰ τὴν Πολιτεία καθορίζονται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα καὶ τὸν Καταστατικὸ Χάρτη πού εἶναι νόμος τῆς Πολιτείας.

Ἔτσι οἱ Ἱερές Μητροπόλεις, οἱ ἑνορίες μετὰ τοὺς ἑνοριακοὺς τοὺς Ναοὺς, τὰ ἱδρύματα τῆς Ἐκκλησίας «κατὰ τὰς νομικὰς αὐτῶν σχέσεις εἶναι νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου». Καὶ οἱ πράξεις τῆς Ἐκκλησίας πού ἐκδίδονται μετὰ τὴν ἐπίκληση τοῦ Πολιτειακοῦ νόμου, δημιουργοῦν ἑνωμὲς σχέσεις.

Ἐπιπλέον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ διαφυλάξει τὸ συνταγματικὸ αὐτοδιοίκητο. Νὰ γνωρίζει τὶς νομικὰς υποχρεώσεις τῆς καὶ τὰ δικαιώματά τῆς μέσα σὲ μιὰ κοινωνία, πού εἶναι ρευστὴ καὶ καθημερινὰ μεταβαλλόμενη.

Ἐνα πλῆθος ἀπὸ πράξεις, ἀποφάσεις, νομικοὺς διακανονισμοὺς, πού διέπουν τὶς νομικὰς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας ὡς Ὄργανισμοῦ θεανθρώπινου, εἶναι ἀδήριτος ἀνάγκη νὰ εἶναι γνωστοὶ στὰ μέλη τῆς, στὰ στελέχη τῆς, στὸν καθένα πού ἄμεσα ἢ ἔμμεσα ἀσχολεῖται μετὰ τὴν διοίκηση, τὴ διαποίμανση καὶ τὴν κατοχύρωση δικαιωμάτων καὶ καλῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας.

Χάνεται ὅμως κανεὶς μέσα στὸν κυκεῶνα καὶ τὴν πολυπλοκότητα τοῦ νομικοῦ λαθύρινου τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομολογίας, τῶν διατάξεων καὶ τῶν ἀποφάσεων. Καὶ μιὰ προσπάθεια ἐνοποίησης, καταγραφῆς, συστηματοποίησης, ὅλου αὐτοῦ τοῦ τεράστιου νομικοῦ ὕλικου, πού ἀφορᾷ στὶς σχέσεις, τοὺς κανόνες, τὶς διοικητικὰς πράξεις καὶ τὶς δικαιοδοσίες, θὰ ἦταν εὐλογημένη.

Τὸ κολοσσιαῖο αὐτὸ πράγματι διακόνημα, τὸ ἀνέλαβε καὶ τὸ

ἔφερε σὲ αἴσιο πέρας ὁ νομικὸς σύμβουλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Ν. Λιλαῖος.

Πρόκειται γιὰ μιὰ προσφορά ἀπὸ τὶς πιὸ οὐσιαστικὰς. Γιατὶ μέσα στὸ βιβλίον τοῦ «Νομοκανονικὰ» τῶν 260 σελίδων, ὁ σ. περιλαμβάνει συγκεντρωμένον ὅλον τὸ ὕλικον, πού χρειάζεται ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἄνθρωπος, ὁ ἱερέας, ὁ ὑπάλληλος, ὁ νομικὸς καὶ ὁ ἀπλὸς ἀκόμα χριστιανός, προκειμένου νὰ εἶναι ἐνημερωμένος σ' ἓνα πλῆθος ἀπὸ θέματα πού ἀφοροῦν οὐσιαστικὰς σχέσεις, δικαιοδοσίες, Κανονικότητες, ἐξουσίες, δικονομίες καὶ ἀσκηση λειτουργήματος.

Μετὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ κ. Λιλαῖος ἀποσπᾷ τὸν δίκαιον ἔπαινον τοῦ συστηματικοῦ μελετητῆ, τοῦ προσεχτικοῦ συγγραφέα, τοῦ παρατηρητῆ τῆς ὁλότητος καὶ τοῦ γνώστη τῶν νομικῶν προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λεπτῶν σχέσεων τῆς μετὰ τὴν Πολιτεία.

Καὶ εὐχῆς ἔργο θὰ εἶναι νὰ συνεχίσει ὁ κ. Λιλαῖος, συμπληρώνοντας τὴν προσπάθειαν καὶ προσφοράν του καὶ μ' ἄλλους παρόμοιους τόμους. Ὡστε κάποτε ἡ Ἐκκλησία νὰ ἔχει στὰ χέρια τῆς ὅλες τὶς Νομοκανονικὰς γνωμοδοτήσεις, πού τὴν ἀφοροῦν καὶ πού θὰ τῆς ἐπιτρέψουν κάποτε τὴν ἀφογή λειτουργίας τῆς καὶ τὶς ἀπρόσκοπτες νομικὰς σχέσεις τῆς μέσα στὸ αὐτοδιοίκητό τῆς, μετὰ ὅλον τὸν κόσμον!

Φς

Ζωῆς Κανάβα

ΑΠΟ ΚΕΙ ΒΓΑΙΝΕΙ Ο ΗΛΙΟΣ

«Ἀκρίτας»

Πολυγραφώτατη καὶ πολυθραβευμένη ἡ κα Κανάβα μᾶς προσφέρει μετὰ τὸ νέο βιβλίον τῆς σελίδες ἀπὸ Ἑλλάδα, λεβεντιά καὶ ἀξέχαστες μνῆμες. Ζωντανεῖ μετὰ τὸν τρόπο πού ἐκείνη γνωρίζει,

πρόσφατες ἐμπειρίες τοῦ Ἑθνους.

Πρόκειται γιὰ ἡρωισμοὺς πού ξεπηδοῦν μέσα ἀπὸ τὶς σκληρὰς δοκιμασίες τῶν τελευταίων χρόνων καὶ αἰχμαλωτίζουν τὴ φαντασία καὶ τὴ δίψαν μικρῶν καὶ μεγάλων καθὼς τὰ ρουφοῦν μέσα ἀπὸ τὶς σφιχτοδεμένες σελίδες τῆς συγγραφῆς.

Ἡ Κατοχὴ τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς εἶναι μιὰ ἀστεῖρευτη πηγή ἀπὸ γεγονότα, περιστατικὰ καὶ ἡρωισμοὺς πού συγκλονίζουν κάθε ἀνθρώπιν ὑπαρξήν. Κι ὅταν αὐτὰ γίνονται ἱστορία καὶ ἀληθινὴ τέχνη, ὄχι μόνο καταγράφονται ἀνεξίτηλα στὶς μνῆμες καὶ ἐμπλουτίζουν τὶς ἐμπειρίες μας, ἀλλὰ ἀποτελοῦν καὶ διδασκαλία, κίνητρο καὶ παραδειγματισμὸ γιὰ τὶς γενιὲς πού ἔρχονται. Πράγματα πού με μαστοριακὰ κάνει ἡ σ. καὶ σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον τῆς.

Γι' αὐτὸ καὶ ἀξία ἡ Γυναίκα Λογοτεχνικῆ Συντροφιά τὴν πλούτισε μ' ἓνα ἀκόμα θραβεῖο τῆς, αὐτὸ τοῦ ἱστορικοῦ Μυθιστορηματος.

Φς

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Οι φύλακες φρονκτωροῦν.

«**Ν**ΕΟΣ σοβαρὸς κίνδυνος προσηλυτισμοῦ στὴ Χώρα μας». Προτεσιαντικὲς παραφνάδες προσπαθοῦν νὰ εἰσχωρήσουν μέσα εἰς τὸ σῶμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος. Ποῖος τοὺς ἐζήτησε νὰ διαφωτίσουν τὸν Ὁρθόδοξον Λαόν μας; Ποῖος τοὺς εἶπε ὅτι χρειάζομεθα τὶς φιλοσοφικὰς τὸς θεολογίαις; Ποῖος τοὺς χρειάζεται;» (ὁ Τύπος).

Ἐἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδασχὴν οὐ φέροι (τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας) μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν καὶ χαιρεῖν αὐτῷ μὴ λέγετε, ἐπισημαίνει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. Χρειάζεται προσοχὴ γιὰτὶ πάμπολλοι αἱρετικοὶ μὲ πολυποίκιλα προσώπεια, πίσω καὶ μέσα ἀπὸ λογίων συλλόγους, ἔνα ἔχουν σκοπὸ: Νὰ πλήξουν θανάσιμα — ὅπως ἀφελέστατα πιστεύουν — τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὴν Ρωμησοῦν. «Οὐτως,

«οἱ φύλακες φρονκτωροῦν»!

Χοροί...

«**Ε**ΚΠΛΗΚΤΟΙ οἱ Ἕλληνες, ἄκουσαν ἀπὸ τὴν Ἑλένη Ἀκριά... ὅτι οἱ Σουλιώτισσες πὸν χόρεψαν τὸ χορὸ τῶν Ζαλόγγων καὶ ἔπεσαν μὲ θυσίαν τοῦ ἑαυτοῦ τὸς σὶδ βωμὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐλληνικῆς καὶ γυναικείας τιμῆς, ὅτι ἦσαν θλακεία ἢ πράξη τους, ὅτι ἦσαν μόνο 57 καὶ ὄχι 300 καὶ ὅτι ἡ τελευταία τοῦ χοροῦ διὰν διαπίστωσε ὅτι δὲν ἦσαν καμμιὰ ἄλλη γιὰ νὰ τὴν βλέπῃ "τόσκασε" καὶ δὲν πήδησε ὅπως οἱ ἄλλες σὶδ θάνατο... Ἡ Πανηπειρωτικὴ Ἐνωσις... διαμαρτυρεῖται ἐπιτοσίματα γιὰ τὴν θέσιν τῆς τηλεπαίκτης...».

Οἱ παραπάνω γραμμὲς μαζί μὲ ἄλλες πὸν ἀποτελοῦν τὴν «διαμαρτυρία τῆς Πανηπειρωτικῆς Ἐνώσεως» εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας, λίγο διάστημα πρὶν.

—Μήπως πολλοὶ Ἕλληνες σήμερα, ἔχουμε πιστεῖ χέρι - χέρι καὶ χορεύουμε κάποιο «παράξενο» εἰσαγόμενον χορὸ, παρασέροντας ἀθῶνους σὶδ κενὸ τῆς ἐθνικῆς λησμονίας μὲ ἐνδότητες συνέπειες;

Οἱ κληρικοὶ τῶν θεραπευτηρίων.

ΠΡΟ ΗΜΕΡΩΝ, διακεκριμένος ἐπιστήμονας σὲ θεραπευτήριον τῶν Ἀθηνῶν, διατύπωσε τὶς ἀκόλουθες σκέψεις σχετικὰ μὲ τὸ AIDS:

«Εἶναι ἔνα μεταδοτικὸ νόσημα, πὸν ὀφείλεται σὲ τὸ καὶ τώρα τελευταῖα παρουσιάζει ἔξαρση. Ἡ μετά-

δοσις τῆς ἀσθένειας γίνεται μὲ τὸ σάλιο, μὲ τὸ φιλί (στὰ 80ο) οἱ τῶν περιπτώσεων τὸ ποτήρι)».

Στὴ συνέχεια διαβάσουμε σὶδ ἴδιο δημοσίευμα: «Ἐδῶ ἄς μοῦ ἐπιτρέψουν οἱ ἄγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας νὰ κάνω μιὰ διαπίστωσις τελείως ἀτομικῆ (δηλώνω ὅτι εἶμαι πιστὸς τηρητῆς τῶν κανόνων τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, παιδιόθεν). Μήπως κατὰ τὴν Θεῖαν Μετάληψιν τοῦ κοινοῦ, μὲ τὸ αὐτὸ κουταλάκι, ὑπάρχει κίνδυνος μετάδοσης τῆς ἀσθένειας; Ἐὰν ναί, τί θὰ πρέπει νὰ γίνῃ; Πάντα κατὰ τὴν γνώμην μου λέω πὸς κατὰ τὴν Θεῖαν Μετάληψιν οἱ ἱερεῖς νὰ κάνουν χρῆσιν κουταλιῶν μᾶς χρῆσεως (πλαστικοῦ) καὶ νὰ καταστρέφεται. Οἱ φορεῖς τῆς Ἐκκλησίας ἄς θέσουν τὴν γνώμην αὐτὴ ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ἄς ληφθῇ τὸ συντομώτερον δυνατὸ σχετικὴ ἀπόφασις. Μιὰ διαπίστωσις καὶ μιὰ πρότασις διαβάσαμε σὶδ κείμενο. Μιὰν ἀπορία καὶ μιὰν πρότασις θὰ διατυπώσωμε καὶ ἐμεῖς.

—Δὲν ἔτυχε ἄραγε νὰ γνωριστῇ ὁ προαναφερόμενος κύριος μὲ ἱερεῖς πὸν ὑπηρέτησαν καὶ ὑπηρετοῦν σὲ νοσηλευτικὰ Ἰδρύματα καὶ μάλιστα — σὶδ παρελθόν — σαλατόρια καὶ λοιπὰ λοιμοδῶν νόσων; Δὲν ἔτυχε νὰ συνομιλήσῃ μὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς πὸν σχεδὸν καθημερινὰ καταλύουν μὲ τὴν λαβίδα — καὶ ὄχι «κουταλάκι» sic — πὸν μετέλαβαν τοὺς ἀνίαντους ἀσθενεῖς;

Ἄς φροντίσῃ ἔστω καθυστερημένα νὰ γνωριστῇ καὶ αὐτὸς καὶ ὅσοι τυχὸν μεταλαμβάνουν «κάθε Πάσχα καὶ Χριστούγεννα», «εἶτι, γιὰ τὸ καλὸν», μὲ τοὺς ἱερεῖς μας πὸν σχεδὸν καθημερινὰ εἰσάγουν... ποσότητες μικροβίων ἄφοβα σὶδ ὄργανισμὸν τοὺς. Ἐχουν νὰ διδαχθοῦν πολλὰ!

Ἄπὸ τὴν καρδιὰ στὰ παπούτσια.

ΛΙΑΒΑΣΑΜΕ σὲ θεροκεντρικὸ ἔντυπο: «Ἀντίχριστοι σατανολάτρες ἐνκλοφόρησαν στὴν Ἀθήνα καὶ πωλοῦν στὰ καταστήματα, παπούτσια στὶς σόλες τῶν ὀπῶν εἶναι σχηματισμένοι ἐντὼς 7 - 8 σταυροὶ (δημοσιεύεται φωτογραφία) ὥστε ὅποιος φορεῖ τὰ παπούτσια αὐτὰ νὰ καταπατεῖ τὸν ἱερὸν Σταυρὸν, κυρίαρχο σύμβολον τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ ὅπλον κατὰ τοῦ διαβόλου».

Ἡ φωτογραφία εἶναι ἰδιαίτερα εὐγλωττῆ. Δὲν ἀφήνει περιθώρια γι' ἀμφιβολίας πὸς τάχα δὲν εἶναι σταυροί, μὰ σχήματα πὸν τοὺς μοιάζουν.

Πολλοὶ τὸν Τ. Σταυρὸν τὸν ἔχουν στὴν καρδιά τους. Ἄλλοι σὶδν τράχηλο, σὶδν ἀπλὸ κόσμημα. Τώρα τὸν σχηματίζουν καὶ στὶς σόλες τῶν παπουτσιῶν!

Ἄραγε τί ἀπομένει;